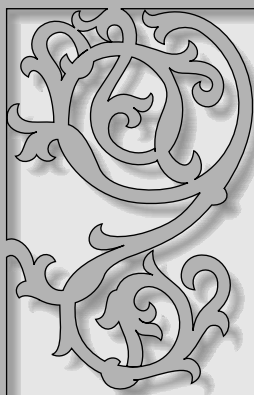

Magyar Református Nevelés

református pedagógiai szaklap

IV. évf.
6. szám
2003. szeptember

A TARTALOMBÓL:

Országos Református
Tanévnyitó
Tiszakécske, 2003.
augusztus 30.

Új intézményeink –
Németh Péter
A dombóvári Margaréta
Református Óvoda

Kun Katalin:
A tatabányai Kenderke
Alapfokú Művészeti
Iskola

A református hittan
érettségi vizsga részletes
követelményei

A Református Pedagó-
giai Intézet tankönyvei
-20 % kedvezménnyel!

Borító: A török háborúk

ORSZÁGOS REFORMÁTUS ÉVNYITÓ ÜNNEPSÉG

Tanévnyitó ünnepi beszéd

Ábrám Tibor

K

edves Diákok! Kedves Tanártársak!

Tisztelt egyházi és világi Elöljárók!
Kedves Vendégek!

A mai országos református tanévnyitó ünnepségen a régi és az új mezsgyéjén állunk. Jogilag még a 2002/2003-as tanév utolsó napjai telnek, tehát még az előző tanévben vagyunk. Szívünkben, lelkünkben, iskoláinkban, és most itt a *tiszakécskei* református templomban viszont már az eljövendő, új 2003/2004-es tanévre készülünk. Minden elhivatott pedagógus számára ünnep a mai nap – a tanévnyitó –, és minden beleváló református diák sóvárogva tekint vissza a tovatűnő hosszú nyári szünetre, és nem biztos, hogy várja az új tanévet. Valljuk meg, ez így van rendjén.

A mai ünnepi istentiszteleten találkozunk a régi és az új, a leköszönő és a továbbmenő, a lezárt és a megnyitandó. A több éves vagy évtizedes pedagógus gyakorlattal rendelkezőknek rutinszerű eseménynek tűnhet a tanévnyitó évről évre ismétlődő protokolluma. Most tehát itt állunk egy rutinszerűnek tűnő – mi úgy nevezzük, hogy immár hagyományos – eseményen. De döbbenjünk rá, hogy sokkal több történik itt, mint amit gondolnánk. Az ó és az új találkozik. Jelképes találkozás ez, amely üzenetet hordoz. Üzen nektek kedves tanulók, akik nagyon jól megvoltatok a nyáron iskola nélkül is, üzen nekünk nevelőknek, akiknek –valljuk be őszintén– már hiányzott az iskolaépüle-

tünk illata, a gyermekzsivaj, a kollégák társasága, üzen nektek kedves szülők, akik a jövő iránti aggodalommal bocsátjátok vissza kollégu-mainkba gyermekeiteket, de üzen a fenntartó gyülekezeteknek, nagyobb egyházi közösségeinknek, és ha jól megnézzük, üzen előjáróinknak is.

Keressük meg ezeket az üzeneteket, és ki-ki tarsolyában vigye haza útravalóul az előttünk álló tanévre!

Az üzenet első gondolataként vizsgáljuk meg, hogy Isten ígéje hogyan vélekedik az ó és az új találkozásáról.

Több helyen olvashatunk erről, leginkább az ó és új ember vonatkozásában. Most mégis egy olyan intelmet szeretnék elétek hozni, amelyben Isten ígéje tiltóan szól hozzánk. „*Ne tegyetek foltot új posztóból régi ruhára, mert a toldás kitép a ruhából, és még csúnyább szakadás támad. Új bort se töltsétek régi tömlőbe, mert a tömlő szétreped: a bor is kiömlik, a tömlő is elpusztul; hanem az új bort új tömlőbe töltsétek, és akkor mindkettő megmarad*” (Mt. 9:16-17 alapján).

Adjátok meg az újnak a maga méltóságát, és ne veszélyeztessétek az újat a régiekkel, szól az üzenet. Merjük ezt a tanévet új reménységgel, bizakodóan kezdeni, abban a tudatban, hogy az előzőt lezártuk, értékeltük, tanulságait levontuk és nem hozzuk át a terheit, gondjait az új tanévre. Hacsak nem befejezendő felújításról van szó, vagy megkezdett építkezésről. Merjük leteenni, elfelejteni azokat a sérelmeket, gondokat, aggodalmakat, amelyek terhelték bennünket az elmúlt esz-

tendőben, s merjünk megújulva, hittel nekivágni az újnak.

Mi jogosít fel bennünket erre a bizakodásra és reménységre?

Először is az a tudat, hogy a családban, a gyülekezetekben és szervezett formában oktatási és nevelési intézményeinkben végzett kerestyén nevelés nem átvállalt feladat, hanem Istentől kapott missziói megbízatás. Mint ilyen, bizonyosságunk lehet afelől, hogy ha hittel és lélekkel végezzük munkánkat, azon Isten áldása lesz. Azt soha sem ígérte, hogy könnyű lesz az életünk, azt viszont igen, hogy velünk marad és megáldja munkánkat.

Bizakodásra és reménységre jogosít fel bennünket az is, hogy református oktatási intézményrendszerünk gyarapszik, és az igény az egyházi iskoláztatás iránt egyre nő. Ha tekintetünket egy kicsit magasabbra emeljük, hogy távolabb lássunk, akkor azt mondhatjuk, hogy a Kárpát-medencében található közel 130 református oktatási intézmény a maga közel 30 ezres tanulóifjúságával, az itt dolgozó közel 2700 nevelővel, a tanulóinkhoz közvetlenül kapcsolódó közel 30 ezer családdal és a gyülekezeti háttérrel immáron jelentős erőt képvisel, de csak akkor, ha közös akaraton vagyunk, és képesek leszünk megsokszorozóan összeadni kevés erőnket.

Intézményrendszerünk az újjászületés utáni serdülőkorba lépett, s mint ilyen, a külső fejlődés után most a legfogékonyabb és leginkább igényli a belső, tartalmi fejlődést. Fordítsunk nagy gondot a belső fejlődésre, lelki és közösségi gyarapo-

dásra, amelyben hordozni és végezni tudjuk azt a missziót, amelyet Isten ránk bízott.

Bizakodásra és reménységre jogosít fel bennünket az is, hogy jól lehet a magyar közoktatásban sok minden változott az elmúlt hónapokban, örömmel jelentem, hogy nevelési elveink nem változtak a nyár folyamán. Hiszünk a keresztyén pedagógia értékállóságában, és látjuk azt, hogy ez nemcsak Európában hiánycikk, de sajnos hiánycikk ez idehaza is.

Amikor már elég nagy a bizakodásunk és reménységünk, akkor tekintünk előre, és vegyük számba azokat a feladatokat és teendőket, amelyek az új tanévben várnak ránk!

Talán a pedagógus társadalom még nem is mérte fel igazán, hogy milyen és mennyi feladata lesz ebben a tanévben. Csak ízelítőként:

- Az új közoktatási törvényt meg kell ismerni és megszokni, rendelkezéseit igyekezni megérteni. Ez nem lesz könnyű feladat, mert sok olyan rendelkezése van a törvénynek, amelyekkel nem tudunk teljesen azonosulni. Ezzel korántsem vagyunk egyedül országunkban. Csak egy ilyen paragrafusát hadd emeljem ki.

Intézményeinkben valljuk és hirdetjük a család elsődleges felelősségét Isten által a szülőkre bízott gyermekeik nevelésében. Valljuk, hogy a keresztyén nevelés csak három közösség őszinte együtt gondolkodása és mozdulása révén lehet hatékony. Ez a három közösség a család (a szülők), az egyház (a gyülekezet) és az iskola (a tanárok). Nem helyes dolog a növendéket és a nevelőket egymás iránt kölcsönös titoktartáson keresztül bizalmatlanságra kárhozthatni, s pláne nem azal a felkiáltással, hogy ez által a közöttük lévő bizalmat kívánják erősíteni.

Egyéb kiemelt feladataink

- Az 1995-ös *Nemzeti Alaptantervet* (NAT) az *Oktatási Minisztérium* felülvizsgálja és módosítja, állítólag sokkal inkább a fejlesztendő készségekre és képességekre téve a hangsúlyt az átadandó ismeretekről. A minisztérium tavaszra ígéri a minta kerettantervek megjelenését, ez alapján kell elkészíteni a helyi tanterveinket.

- A kerettantervi rendelet és módosítása szerint az 5. és 9. évfolyamon be kell vezetni a csökkentett óraszámokat, ami azt is jelenti, hogy bár nem kötelező, de módosítani kell az adott évfolyamok helyi tantervét, legalábbis azon tantárgyak esetén, amelyek óraszámja változik.

- A tanév során az intézményeknek felül kell vizsgálniuk pedagógiai programjukat és nevelési programjukat. Ezt a fenntartónak jóvá kell hagynia.

- A tanév során minden intézménynek el kell készítenie a „*Minőségirányítási rendszerét*”.

- A gimnáziumoknak intenzíven készülniük kell a kétszintű érettsé-

gire, hiszen az eddigiektől merőben eltérő, új vizsgaformáról van szó.

- Folyamatosan végezni kell az előírt kötelező továbbképzéseket.

És ekkor csak a legjelentősebb feladatokat szedtem újhegyre, a kisebbek mellőzésével. Ha jól belegondolunk az előttünk álló feladatokba, akkor bizonyára igaza van annak a kollégánknak, aki ezt így kommentálta: a tanulók nevelésén túl olyan sok és jelentős feladat vár ránk a következő tanévben, hogy a jó működésnek csak egyetlen zavaró tényezője van: a tanulók. Ha ők nem lennének, akkor nagyon jól ki lehetne tölteni az időt az említett feladatok átgondolt, megfontolt, jól ütemezett végzésével.

Ezért két üzenetét hadd fogalmazzuk meg az előbbieknak:

- Vigyázzunk arra, hogy a sok feladat között el ne vesszen, háttérbe ne szoruljon a legfontosabb feladatunk: gyermekeink nevelése, vezetése, tanácsolása. Tudjunk feladataink között helyes sorrendet felállítani, és a súlyuknak megfelelően végezni feladatainkat.

A Csodaszarvas

- Ezek a feladatok egyben új lehetőséget is hordoznak arra nézve, hogy iskoláink református identitását megerősítsük, akár a helyi tantervek átgondolt elkészítéséről, akár a pedagógiai programok módosításáról, akár a minőségirányítási rendszer kidolgozásáról legyen szó. Ez hihetetlenül nagy kihívás és feladat a *Református Pedagógiai Intézet* számára, amely elsősorban hivatott arra, hogy ezen területeken segítséget nyújtson intézményeinknek a felsorolt programok közös vázának elkészítésével vagy elkészíttetésével. Ez biztosíthatná intézményeink egységes református arculata mellett azok természetes különbözőségét is.

A tanév előkészítését és elindítását sokan sokféleképpen igyekeztek segíteni. Az elmúlt napokban a városi pedagógiai intézetek, a megyei pedagógiai intézetek és az OKÉV is tájékoztató rendezvényeket szervezett, az OM magas rangú képviselőinek jelenlétében és közreműködésével.

Az egyik ilyen tájékoztatón örömmel hallottam az OM államtitkárának szájából a nagy református pedagógust, Karácsony Sándort idézni. Ő a 30-as években intette korának pedagógusait arra, hogy ne terheljék túl a diákokat, mert ez nem vezet jóra. Lám-lám, már a jó öreg Karácsony Sándor is megmondta, s most ennek az intelemnek is engedve szeptember 1-től elkezdődik a tanórak csökkentése, majd az ajánlott kerettantervekben a tananyag csökkentése is.

Azon gondolkodtam, hogy helyes-e kiragadni egy gondolatot a meglehetősen zárt, és kerek egész Karácsony Sándor-i keresztyén nevelési rendszerből. Hiszen Karácsony Sándor mást is mondott, s e helyen illő őt ilyen vonatkozás-

ban is idézni. Zárt gondolatrendszeréből én is csupán két gondolatot emelek ki amelyek kiegészítik az előbbit: az egyikben arról szól, hogy mi a nevelés és mikor demokratikus a nevelés (ez a *Nevelés és demokrácia* című írásában olvasható), a másikban pedig arról szól, hogy mi az értelmiség feladata egy jól működő társadalomban (ez a *Közvélemény és nevelés* című írásában olvasható).

„Mi a nevelés? Két emberi lélek közös funkciója (közös működése, együttműködése): a nevelő és a növendéké. A nevelő növeli a növendékét, és a növendék nő. Nevelés akkor történik, ha a növendék a nevelő funkciója (működése, tevékenysége) következtében nő...”

„Mikor demokratikus a nevelés?

...Ha a növendéknek szabad növekednie, nem pedig kénytelen vele. Ha a nevelés közben felszabadult a növendék is, a nevelő is. Ha mindkettőnek autonómiája biztosítva van.

A nevelés történetében volt olyan időszak, amikor a nevelő volt a diktátor. Ura és parancsolója volt a növendéknek. Rendelkezett vele, fenyítette kedve szerint. Volt olyan időszak is, amikor gyermek őfelsége volt a felelőtlen diktátor.”

Kijelenthetjük, hogy oktatásügyünk elkötelezett a demokratikus nevelés mellett, és nem tudja sem az autokratikus sem a liberális nevelést támogatni és elfogadni.

Elkötelezett azon demokratikus keresztyén nevelés iránt, amelyben a növendékeknek szabad növekedniük, a nevelők munkája pedig ezt elősegíti. A növekedés módjait pedig a Szentírásban is olvashatóan értelmezzük, növekedés testben, lélekben, értelemben, Isten és emberek előtti kedvességben, a hitben és a kegyelemben. Ezt a

növekedést, ennek elősegítését kívánja munkálni református iskolaszisztemünk.

Ne engedjük, hogy a liberális-piaci szemlélet eredményeként meghonosodjék iskoláinkban az a szóhasználat, mely szerint a szülőket az iskola megrendelőnek tekintti, a tanulókat pedig fogyasztóknak, igénybevevőknek, mert könnyen járhatunk úgy, hogy pedagógusaink ezt megelégtelve egyszer csak kiírják az iskolák kapujára a szolgáltató szektorban teljesen szokványos szöveget: Kedves Szülők! A hozott anyagért felelősséget nem áll módunkban vállalni.

Társadalmi léptékben mi lehet az eredménye nevelő munkánknak, mihez járulunk ezzel hozzá? Karácsony Sándor írja *Évszázadok és kontinensek* című írásában:

„Új magyar értelmiségre van szükségünk. Az eddigiek alapján azt jelenti ez, hogy horizonttalan értelmiség helyett széles látókörű, koncepciótlan értelmiség helyett pedig öntudatos: múltat folytatató, jövőt látó, programos értelmiséginek kell támadnia. Honnan? Nem Utópiából, nem is Fellegkakukkvárából, hanem meglévő értelmiségünk őszinte töredelméből és jövőendő értelmiségünk időszerű neveléséből.”

Nos, ebben az időszerű nevelésből kell egyre nagyobb részt, egyre tudatosabban vállalnia erősödő iskolarendszerünknek.

És ha az értelmiségi réteg - hisszük azt, hogy munkánk révén is - megerősödik, akkor igaz lesz Karácsony Sándor gondolata, amely *Közvélemény és nevelés* című írásában olvasható:

„Ha egy közösség jól funkcionál, értelmiségének életérzése is a nemzet életérzésében gyökerezik, testi és szellemi életérzése egyaránt. Azt jelenti ez, hogy kormányzása a közvéleményen

A Csodaszarvas

alapul, világrendje pedig, amely jogának, művészetének, tudományának, társadalmának, tehát egész kultúrájának vallásos erejű, legmagasabb fokú tudatosulása, a nép hasonló erejű és fokú érzelmvilágára épül: abból sarjadt, ami a nemzetet nemzetté teszi.”

Merjük tehát bátrabban magyarnak és reformátusnak nevelni gyermekeinket! Nem sértve másokat, de büszkén vállalva gyökereinket és jövődönket, és közösséget közeli és mindazon társainkkal is, akik jelenlegi határainkon kívül rekedtek. Ha a politizálás vádja érne bennünket, merjük nyíltan vállalni, hogy intézményeink mentesek a pártpolitikától, de politizálásra neveljük ifjainkat a szó nemes értelmében: a közügyért való tenni akarásra és a nemzetért való felelősségvállalásra a keresztyén értékek képviselője mentén.

Utolsó gondolatként lépünk még egyet, tovább tágítván a kört, és szóljunk az előttünk álló tanév egy másik jelentős eseményéről, az *Európai Unióhoz* történő csatlako-

zásról. Érzelmek és indulatok gerjedtek e körül, s talán kellő lett volna több időt szánni a tájékozódásra, felkészülésre.

Egyet viszont leszögezhetünk: a magyar református oktatási intézmények és református egyházunk elsősorban nem segítséget és támogatást várnak, hanem adni szeretnék ennek a közösségnek azt, ami hiánycikk az Európai Unióban: keresztyén gondolkodást, keresztyén értékrendet és Isten ígéje szerinti életvitelt. Jól fontoljuk meg, hogy milyen piaci taktikával közeledünk az Európai Unióhoz. Közgazdaságilag nézve egy piacra kétféle képen lehet belépni.

- Úgy, hogy megnézem, hogy mit kínálnak ott, s igyekszem ugyanazt kínálni, csak lehetőleg „jobb minőségben”.

Óva intem magunkat, hogy ezt kövessük, és a teljesen fogyasztóivá „liberalizálódott” Európát ebben akarjuk felülmúlni.

- A másik lehetőség az, hogy megnézzük, hogy mi az a hiány-

cikk, amelyre igény, hacsak rejtett igény is van a piacon, és ezt visszük magunkkal.

Képletesen szólva ne mosószert akarjunk eladni a kartellbe ölelkező multinacionálisok árnyékában, hanem inkább csillagszórót, gyertyát vagy fáklyát, amelynek fénye egyedi és megismételhetetlen, s képes ragyogni, mint ahogy büszkén láthattuk ragyogni rövid ideig a *Millenáris Parkban* az „*Álmok álmodói, világraszóló magyarok*”-at, Nobel-díjas és feltaláló eleinket.

És ne engedjük, sohase engedjük, hogy a profitorientált multik millenáris parkjainkból – átvitt értelemben is igaz ez lelki és szellemi millenáris parkjainkra - mosószerraktárt, vagy divatos szóval logisztikai központot csináljanak.

Összegezve: Adjuk meg a méltóságát az új tanévnek azzal, hogy az előzőt lezárva, annak gondjait hátunk mögött hagyjuk. Legyünk bizakodóak és jó reménységgel az új tanév kezdetén, hiszen megbízatásunk Istentől van az áldásról szóló ígérettel együtt. Merjük bátrabban magyarnak és reformátusnak nevelni gyermekeinket értékrendben és Isten szerinti életvitelben. Merjük őket bátran a közügyekben való aktív részvételre és felelősségvállalásra buzdítani.

Míndezekhez ragadjuk meg az éves feladatainkban rejlő sajátos lehetőségeket oktatási, nevelési és egyéb programjainkon keresztül, egy közösséghez tartozóként segítve és támogatva egymást.

Ezen gondolatok jegyében a magyar református oktatási intézmények 2003/2004-es tanévét az *Atya a Fiú és a Szentlélek Isten* nevében és segítségül hívásával megnyitom.

Legyen Isten jókedve és jótetszése mindannyiunk munkáján!

Tanévnyitó beszéd

Papp Kornél

A jó szakorvos néha a bal láb markából is visszabozza a beteget, életre kelti. Csak mi lennénk olyan gyámoltalanok, akik nem tudjuk visszaszervezni legalább négyosztályos iskoláinkat s utána a következő tagozatokat kezdjük az elsőtagozatos reményeinkkel” – így ír Kövesdi Kiss Ferenc tanár úr *Még szólnak a harangok!* c. mezősegi szociográfiájában. „Az egygyökerű számok sorakoznak, sereglenek, tájékozódnak a Holnapjelző pirkadat irányába. Segítsünk Nekik! Hónaljuk alá nyúlva bátorítsuk..., de kiket is? Hát önmagunkat, tolmácsoljunk egymásnak. A jövőbe menetelésünk áldozatot igényel, de hát lelkeim, a semmiből csak semmit lehet tétlenkedniünk. Makkai Sándor már rámutatott, rendelkezünk anyagiakkal is. Új értékszemléletre van szükség! Mindenekelőtt a holnap igényli tőlünk!”

Kövesdi Kiss Ferenc tanár úr nem tétlenkedett! Már az 1930-as évektől „a hónalja alá nyúl” a magyarnak a Mezőség falvaiban. Bár mely ország állampolgárságát mérte rá a gondviselés, harag nélkül, csendesen, de kitartóan áll őrt. Még a 91. életévében is! Ha kell zenekart szervez, ha kell mikrobuszt szerez. Legyen értelmes időtöltése a pusztuló falvak fiatalságának, találkozzanak egymással, házasodjanak és gyarapodjanak. Gyermekeiket pedig ne kényszeríthessék a körülmények arra, hogy ne anyanyelvükön tanuljanak. Mindenét e szolgálatra áldozta. Nincs kétség afelől, hogy a Makkai Sándor-díjjal járó boríték tartalmát mire fordítja.

„Kérlek és intelkek benneteket, gyermekeimet és fiatal munkatársaimat: vigyázzatok magatokra, vigyázzatok a reátok bizottakra. Az ember élete csak

úgy lehet teljes, ha mindennap érzi, valamit tett másokért. Az önzés az élet beszűkülését jelenti. A gazdagság, az anyagi jólét kellemes, de nem jelenti az élet teljességét” E sorok dr. Tonk Sándor főgondnok úrnak, a *Sapientia Tudományegyetem* nemrégiben a minden élők útján eltávozott rektorának, búcsúzó gondolatai. A rektor úrral félszáz nappal ezelőtt református középiskoláink küldöttei Székelyudvarhelyen ismerkedhettek meg. Tonk Sándor rektor úr testamentuma és Kövesdi Kiss Ferenc tanár úr életútja adjon példát a tanév építő munkájához: „...vigyázzatok magatokra, vigyázzatok a reátok bizottakra. Az ember élete csak úgy lehet teljes, ha mindennap érzi, valamit tett másokért.”

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Kedves Kollegák és Diákok!

Az országos református tanévnyitó végén a zsinati beszámoló célja, számot vetni intézményrendszerünk gyarapodásáról, tolmácsolhatjuk az intézményeket és fenntartókat leginkább foglalkoztató gondolatokat, s felvázolhatjuk oktatáspolitikánk időszerű kérdéseit.

1999-ben *Kecskeméten* azt hangsúlyoztuk, hogy kötelességünk a törvényes működés feltételeinek a megteremtése szervezeti, igazgatási és gazdálkodási tekintetben egyaránt. Törekvéseink eredményesnek bizonyultak. Mindez elmondható annak tükrében, hogy az elmúlt hónapokban a református intézményekre rázúduló törvényességi vizsgálatok szinte alig találtak kivetnivalót intézményeink és fenntartóink működésében. Minden bizonnyal ezzel az eredménnyel fognak végződni a következő időszak főleg pénzügyi vizsgálatai is.

2002-ben tervekre hívtuk fel a figyelmet, mint pl. új körzeti iskolák létrehozása a kistrégiókban vagy a partikula rendszer felélesztése tagintézmények bevonásával. Rámutattunk arra, hogy a református keresztyén értelmiség kialakítását célzó gimnázium központú közoktatási rendszerünknek nyitnia kell szélesebb társadalmi rétegek felé a szakképzés országos megszervezésével és a felnőttoktatási központok kialakításával. Kiemeltük az óvoda szerepét a nevelés terén. Bár központilag szervezett lépések megtételére nem került sor, az első eredmények már megmutatkoznak.

Budapest XVIII. kerületében, *Pestszentimrén* komolyan vette a presbitérium azt az egyházközségeknek szóló felhívást, hogy gondolkozzanak el a gyülekezetépítés helyi lehetőségein, a szeretetszolgálat és a misszió mellett az oktató-nevelő munka feltételein. S pár hónap alatt létrejött *Pestszentimre–Gyál–Felsőpakony* és *Vecsés* regionális általános iskolája 350 tanulóval. Köszönetet szeretnék mondani *Orbán Kálmán* lelkipásztor úrnak és az egész presbitériumnak az elvégzett munkáért. Köszönjük *Takaró Tamás* esperes úrnak és a *Budapest Déli Egyházmegyének* a fenntartói közreműködést. Istentől megáldott, jó munkát kívánunk a *Szenci Molnár Albert Református Általános Iskola* vezetőségének és nevelőtestületének. A XVIII. kerület önkormányzata példát mutatott abban, hogy miként kell támogatni a szülők szabad iskolaválasztási jogát.

A *Tiszántúli Egyházkerületben*, *Kunbogyesen* tagintézmény jött létre,

mégpedig a *Karcagi Nagykun Református Általános Iskola* tagintézménye. Itt nem találkozhattunk a szabad iskolaválasztási jog megértésével sem. Köszönjük *Nagy Kálmán* lelkipásztor úr szervező munkáját, s a karcagi egyházközség és iskola, valamint az egyházkerület teljes vezetésének a gyors helyzetfelismerését és segítségét.

Gyarapodott szakképző intézményeink száma is. *Makón* az ingatlanrendezéssel összefüggésben alapíthatta meg a belvárosi egyházközség a *Jubász Gyula Református Szakközépiskola és Gimnáziumot*. Különleges értéke új intézményünknek az, hogy – immár szinte egyedülállóként az országban – ápolóképzéssel is foglalkozik. Emellett büszkék lehetünk a felnőttképzésben vállalt szerepére is. Köszönjük *Kondrát Zoltán* lelkipásztor úr, a presbitérium és a *Tiszántúli Egyházkerület* iskolaügyi szervezetének szakértő munkáját. *Makón* pár esztendő alatt az óvodától a középiskoláig létrejött egy kis helyi intézményrendszer.

Valljuk, hogy a nevelés legfőbb színtere az óvoda. *Pécelen* az egyházközség új óvodaépületet hozott létre a semmiből, s a *Harangvirág Refor-*

mátus Óvoda immár részt vállalhat a gyorsan gyarapodó város közszolgáltatásában. Isten áldását kérjük *Tariska Zoltán* lelkipásztor úr és a presbitérium további terveire.

Dombóvárott a kicsiny gyülekezet meg szeretne újulni, s ehhez az óvodai nevelés vállalásával találta meg a legmegfelelőbb utat. Az önkormányzat támogatásával létre jöhetett *Tolna* első református nevelési intézménye. Köszönjük *Németh Péter* lelkipásztor úr türelmét, s köszönetet mondunk *Szemerei László* esperes úrnak a fenntartói közreműködésért. Biztosak vagyunk abban, hogy a református keresztyén közösség erősödése *Dombóvár* felemelkedését szolgálja. Isten áldja a *Margaréta Református Óvoda* kicsiny gyermekeit.

Egyházunk kiemelkedő szerepet vállalt – önálló művészetoktató intézmények alapításával – a művészeti nevelésben. Nagy örömszámunkra, hogy a *Dunántúli Egyházkerületben* *Enying* és *Pápa* után, most *Tatán* nyílt meg újabb intézményünk, a *Kenderke Református Művészetoktató Iskola*. Különös értéke ezen intézménynek az, hogy a néptáncoktatással összetett feladatot végez a nevelés terén. Kö-

szönetet mondunk dr. *Márkus Mihály* püspök-lelkipásztor úrnak és a presbitériumnak, valamint az alapítványnak és az intézményvezetésnek a szervező munkáért.

Dunántúlon, Csurgón, a Csokonai Vitéz Mihály Református Gimnáziumban sem riadnak meg a kihívásoktól. A népesedési hullámvölgy bódító áfiuma ellen általános iskolával védekeznek, s immár dédelgetik az óvodaalapítás tervét. Köszönjük *Szabó Sándor* igazgató úr, s a *Somogyi Egyházmegye* helytállását, mely *Csurgó* és régiója számára szép jövőt biztosít.

2 általános iskolával, 1 többcélú középiskolával, 2 óvodával, 1 művészetoktató intézménnyel és 1 tagintézménnyel gyarapodott intézményrendszerünk a 2003/04. tanév küszöbén. Hálát adunk a történelem *Urának*, hogy megengedte számunkra ezt a szép növekedést. Az ún. jóléti rendszerváltozásnak pedig mindössze egy áldozata van idén a tavalyi kettővel szemben. Új intézményeink létrejövetelével, s a *Tábita*, mint közoktatási intézmény megszűnésével intézményhálózatunk összetétele – az ellátott oktatási feladat alapján – a következőképp alakul:

Óvoda	Általános iskola	Középiskola	Szakiskola	Művészetoktató	Gyógypedagógiai intézmény	Nem önálló internátus	Szakszolgálat	Szakmai szolgáltató intézmény	Összesen	Tagintézmény
23	47	24	5	7	5	23	1	1	136	3

A 473 esztendő református oktatási rendszer intézményei nevében szeretettel köszönjük meg a részvételt Kedves Vendégeinket a Magyarországi Református Egyház intézményeinek tanévnyitóján, a 2003/2004. tanév kezdetén. Köszönetet mondunk a 10 esztendő *Tiszakécskei Református Kollégium* és a vendéglátó gyülekezet szervező munkájáért.

A dombóvári Margaréta Református Óvoda létrejötte

Németh Péter

Miközben próbáltam megfogalmazni, hogyan is jött létre óvodánk, eszembe jutott, hogy Isten is a semmiből alkotta meg a világot. Gyülekezetünk szerény lehetőségeihez mérten nagy merészség volt belevágni egy ilyen erőnk feletti útba. Elindultunk, mint Dávid, de nekünk csak egy kövecskénk volt: a hitünk. Hittünk és hitünk. Hátha ad Isten nekünk is lehetőséget a kibontakozásra. Ez a lehetőség a 2003-as tanév elején jött el számunkra.

Kaptunk egy zsinati körlevelet, miszerint olyan történelmi időket élünk, hogy lehetséges intézményeket átvenni az önkormányzattól. Isteni jelnek véltem e levelet, és mindjárt fel is tárcsáztam a templomunkhoz legközelebb eső óvodát. Mondtam, kaptunk a legfelsőbb egyházi szervunktől egy levelet, miszerint örülnének neki, ha sikerülne intézményeket átvenni református

kezelésbe. Úgy gondoltam, végigkérdzem az összes oktatási intézményt Dombóváron és környékén. Tíz perc múlva csörgött a telefon, hogy menjek át, és mutassam meg a levelet, mert érdekelné a tantesületet a megkeresés. Így kezdődött.

A folytatás is mesébe illően szépen folytatódott. Immár az óvodával közösen megkerestük az önkormányzatot, hogy az óvoda összes dolgozója és a szülők is örülnének, ha az egyházközség fenntartásába kerülne az intézmény. Eleinte furcsán hangzott kérésünk, de feltevéssüktől nem zárkozott el az önkormányzat.

Egyeztetések, tárgyalások, egyeztetések, tárgyalások. Így telt el pár hónap közöttünk és az önkormányzat között. Nagyon sok izgalmas, és számunkra tanulságos kérdés vetődött fel. Presbiteri gyűlés, megbeszélés, presbiteri gyűlés, megbeszélés,

és. Annyi kérdés, probléma zúdult ránk, hogy nem is tudtuk azonnal a válaszokat. Mentünk, meneteltünk és hittünk, majd ismét meneteltünk és hittünk vég nélkül, ahogyan Isten kirította ránk.

Május végére a dolgok sűrűjéből kezdett kikristályosodni, hogyan lehetne átvenni az óvodát. Megállapodtunk az önkormányzattal, hogy az épületet 25 évre megkapjuk, jelentéktelen évi bérleti díjért, és kiegészítik a két fejkvótánkat az éves gyermekenkénti városi szintre. Két megállapodást fogalmaztunk meg ezekről az önkormányzattal, majd ezeket a presbitérium és az önkormányzat testületi gyűléseken elfogadta. A két fél döntései után már hivatalosan is komollyá vált az óvoda átvétele.

Nyár elejére vált világossá számunkra, hogy nem elég az egyházközségi fenntartás, be kell vonni egyházmegyénket is fenntartóként. Már nem állhattunk meg az átvétellel, meneteltünk tovább előre. Kérvények, indítványok, egyházmegyei gyűlések. Sok-sok megfontolás után az egyházmegye is úgy döntött, hogy érdemes átvenni a *Margaréta Óvodát*. Immár közös fenntartásban megkaptuk a működési engedélyt is, és beadtuk a kvóták igényléseit.

Istennek adunk hálát, hogy nem engedte ingadozni lábainkat és végig kísérte lépteinket. Adott olyan lelkiületet az önkormányzatnak, kicsiny gyülekezetünknek, egyházmegyénknek és kerületünknek, ami megengedte, hogy megalapítsuk a *Margaréta Református Óvodát* Dombóváron.

Szent István

Soli Deo Gloria.

Kenderke Alapfokú Művészeti Iskola

Kun Katalin

Örömmel tesszük közhírré, hogy egyházunk újabb intézménnyel gyarapodott. A *Kenderke Alapfokú Művészeti Iskola* 2003 augusztusától a *Tatai Református Egyházközség* fenntartásába került. Újjászületésünk pillanataként üdvözölhetjük az eseményt.

Hosszú, magányos küzdelem előzte meg ezt a fordulatot, ami 1981-ben – alakulásunk évében – kezdődött. Ekkor kezdte el tevékenységét városunkban *Kun Lajosné*, aki tanítónőként, gyermektánc pedagógusként egyaránt elismert szakmai múlttal érkezett. A gyermekek iránti szeretete, hite alakította ki azt a gondolkodást, melyre később az iskolát építhettük. Tanítványaival megszerettette népünk kultúráját és a siker sem maradt el. A híre gyorsan terjedt és egyre többen jöttek azok, akik szerették volna megtanulni, akik szerettek volna közénk tartozni.

Az isteni gondviselés minden bajban megmutatkozott. Állandó és rendkívül nagy volt mellettünk a társadalmi összefogás, soha híján nem voltunk az elismertségnek, de a létünkért folyó küzdelemben a hivatalos szervek nem álltak mellénk.

A fejlődés töretlen volt, így többször azzal kellett szembesülnünk, hogy túlnőttük kereteinket. A fennmaradásunk érdekében új megoldásokat kellett keresnünk. Az emberi cselekvőképesség minden lehetőségét átgondolva, lelkiismeretünk szerint mindent megpróbáltunk. Több mint két évtizeden át sikerült összetartani ezt a közösséget. Nem voltunk sem ügyesek, sem korszerűek – ahogy ezt dicséretképpen mondani szokták –, hiszen döntéseink-

hez soha nem volt igazából választási lehetőségünk. Mindig megmutatkozott viszont egy lehetséges, egy járható út, az elrendelt utunk. Mindig kaptunk egy mentőövet, amelyben megkapaszkodhattunk... és mi kapaszkodtunk hitbe, reménybe.

Így lett az 1981-ben indult osztályközösségből először iskolai szakcsoport, 1989-ben a szülők által létrehozott egyesület (ami akkor már több szakköri csoport gondját intézte), 1993-ban alapítvány, a körülötte tevékenykedő szülőkkel. Segítségükkel alakult meg 1996-ban a művészeti iskola, mely az országban egyedülálló módon csak néptánc oktatással foglalkozik.

Díjak, fesztiválok, versenyek és számtalan külföldi út kerülhetne az eredménylistára. A több mint 1000 volt és jelenlegi tanítványnak Európa sok szép helyét megmutathattuk. Ezek közül a legkedvesebb emlékeink a határainkon túl élő magyarokhoz fűződnek.

Kezdetektől fogva nagy figyelmet fordítottunk arra, hogy a közönységet széles körből szervezzük. Ma már a város önkormányzatával kötött közművelődési megállapodás keretén belül látjuk el ezeket a feladatokat.

A kultúrán keresztül nagy céljaink voltak és vannak. Hazaszerető, kiegyensúlyozott, biztos alapokon gondolkodó, erkölcsös emberré kívánjuk nevelni tanítványainkat, hogy becsületes felnőttekké váljanak, akik a szeretettel

és hittel átitatott népművészetünkől táplálkozva magatartásukkal példát mutatnak embertársaiknak.

Az önállóság sokszor nyomasztó teher volt, hiszen nagy felelősséggel társult. Senki nem akart minket intézményébe befogadni. Később megértettük, sok tekintetben segítette ez épülésünket. Önkormányzatunk 2000-tól hozzájárult terheink könnyítéséhez, de hosszú távú garanciát nem volt lehetősége vállalni. Most érezzük először úgy, hogy valakik felelősséggel gondolnak ránk.

Dr. Márkus Mihály püspök úr gondolata, hogy iskolánk a református intézmények sorába kerüljön, új fejezetet nyit életünkben. Jól működő intézményt tudunk átadni a *Református Egyháznak* és reméljük, Isten dicsőségére gyarapítjuk a jövőben.

Így kellett lennie, köszönjük.

Szent László

A reformáció távoli útjain

Kecskeméti fiatalok tanulmányútja Skóciában

Bölcshölgy András

Kecskeméti Református Egyház-köztség ifjúsága harmadízben szervezett kirándulást, mely a reformáció elterjedésének útját követte. A trilógia első része a reformáció bölcshölgyének tartott két ország Németország és Svájc felkeresése volt 2000-ben. A tavalyi évben a hazai református emlékeken kívül Erdély nevezetes helyeit látogattuk meg. Az idén nyáron pedig a *Reformáció távoli útjain* címmel azokba az országokba utaztunk el, melyekben nagyobb számban élnek a kálvini hitvallási alapokat vagy a protestáns mivoltukat komolyan vevő hívek. Így került sor *Hollandia*, *Skócia* és *Anglia* bejárására.

A 18 napos, 6296 kilométeres útra július 26-án reggel a kecskeméti templomban tartott áhítattal indultunk el 48 fiatallal, melyben több jelenlegi és volt kecskeméti refis diák, lelkészek, tanárok, valamint a gyülekezet fiataljai vettek részt. Három napot töltöttünk Hollandiában, mely során felkerestük a reformáció fontosabb helyeit. *Utrecht*ben *Tüski* István lelkész től képet kaphattunk a hollandiai reformáció eseményeiről és a holland-magyar kapcsolatokról. Nagy élmény volt a peregrinusok táblájánál felcsendülő 105. Zsoltár is. Ezt követően *Kampent* és *Amszterdamot*, majd *Haarlemet*, *Rotterdamot*, és a fővárost *Hágát* jártuk be. A reformátusok szempontjából oly fontos, a XVII. században keletkezett hitvallás helyén, a gyönyörű *dordrecht*i templomban előadást is hallgatunk az 1618-ban kezdődött zsinat és maga a hitvallás jelentőségéről.

Komphajóval keltünk át Angliába, ahol *Cambridge* és *Yörk* szép épületei és templomai megtekintése után, a skót

reformáció fellegvára, *Edinburgh* követte. Itt három nap alatt bőven volt lehetőség a reformáció emlékeivel megismerkedni. A csodálatos edinburgh-i várban magyar vonatkozásokkal is találkozhat a látogató, *Skóciai Margit* királynő kápolnájában. *John Knox* nyomait kutattuk a *St. Giles* katedrálisban és a *John Knox-házban*, ahol előadás mellett személyes benyomást is szerezhettünk a skót reformáció légköréből, a nagy reformátor küzdelmeiről, a katolikus *Stuart Mária* királynővel való vitájáról. Emellett mód nyílt a város bejárására és a főbb nevezetességek meglátogatására, és az edinburgh-i fesztivál-hangulat átélésére. Ezen a hétvégén a vendéglátó gyülekezet templomában a helyiekkel együtt szolgálva vettünk részt az istentiszteleten, mely önmagában is nagy élmény volt, s melyet még személyesebbé tett az utána következő kávézás.

Ez után a skót felföld, a *Highland* meghódítása következett, ahol *Loch Ness* titokzatos tava is található. Skócia középső részén *Freuchie*-ben és *Falklandon* töltöttünk néhány napot, ahol megtekintettük a híres királyi kastélyt, melynek kertjében *Európa* első tenispályája (1539) is található.

St Andrews hangulatos utcáinak, s a régen oly híres kolostor megtekintése sem hiányozhatott a programból, melynek lenyűgöző mérete még romjaiban is őrzi egykori a méltóságát. Az itteni várból hurcolták fiatal éveiben *John Knox*ot is gályarabságra, s itt álltunk meg egy pillanatra *George Wishart* mártírhálált halt reformátor emléktáblája mellett. *Dundee*ben nagy élményt jelentett a híres *Scott* kapitány *Déli-sark* kutató hajójának a

*Discovery*nek és a hozzá kapcsolódó kiállításnak a megtekintése.

Innen *Perth*be tartott utunk, ahol a helyi ifjúsági munkások szerveztek közös kirándulást, és részt vehettünk egy koncertes istentiszteleten, ahol együtt is énekelhettünk a gyülekezet fiataljaival.

Anglia felé haladva, az utolsó skót faluban megpihentünk a híres *Gretna Green*-i kovácsműhely mellett, ahol évszázadokig adták össze a fiatalon házasodni vágyókat, amit az akkori angol jogrend nem engedett meg. Skóciát elhagyva *Oxford* ódon utcáit járva csodálkoztunk rá a tudomány e csodálatos fellegvására, ahol a kollégiumokhoz egy-egy szép kápolna is kapcsolódik, amely - mint a híres *Merton College*-ben - bennünket is hálaadó imádságra indított.

Az utolsó nagy állomás *London* volt, ahol a nagyvárosi élet, a sokszínűség, a szépségek csodáit élhettük át.

Mint az előző két út, ez sem pusztán kirándulás volt, hanem a sok látnivaló mellett mind a buszon, mind az adott helyeken rövid előadásokat hallgattunk a reformáció fontosabb állomásairól, személyeiről, s ahol lehetett énekelünk.

Most öt rövid képet szeretnék felleveníteni a kirándulás gazdag programjából, melyet – ha nem is padokban – de az élet iskolájából magunk is megtanulhattunk.

Elsőként nemzeti elkötelezettséget tanultunk, látva és megtapasztalva a skótok (akik tényleg csak a viccekben „skótok”) ragaszkodását hagyományaikhoz, szokásaikhoz és nemzeti érzéseikhez. Erre jó példával szolgált az az este, amikor a *freuchie*-i és a

falklandi gyülekezet egy közös grill-partyt rendezett nekünk, s erre a szabadtéri szeretetvendégségre meghívták a szomszéd városka duda-zenekarát, akik skót nemzeti öltözetben meg is jelentek, az egészen kisgyermektől kezdve az idősekig körbeállva szórakoztattak bennünket a hangulatos zenével. Csodálatunk fokozódott, amikor egyszer csak abbahagyták a zenét és az egész csoportot magukhoz hívták, hogy ismerjük meg végre a titokzatos skót dudát, s próbáljuk megszólaltatni. Ez utóbbi csak keveseknek sikerült, de az erőlködéstől pulykavörös arcok sok fotó témái lettek. Az egyik idősebb zenekar tag oda is hívott magához, és azt mondta: emlékezzünk erre az estre. S itt értettük meg, hogy többről van szó, mint csupán egy játékról. Nekik a nyár kellős közepén, a szabadságok alatt fontos volt az, hogy Európa más tájékán élő embereknek, ennek az ötvennek is, kultúrájukat, hagyományaikat megmutassák. Hogy drága hangszereiket megszólaltassuk. Ez nem jelentett fáradságot. Szeretnék én is sok ilyen magyarországi csoportot, akiknek legalább ennyire fontos, hogy a mi kultúránkat, szokásainkat – nem csak turistalátványosságként – másoknak megmutassuk.

Másodszor a vendégszeretet gyakorlását „tanultuk meg”, éltük át. Mind Hollandiában, mind Skóciában egy-egy kis faluban fogadtak minket szinte ismeretlenül – mégis nagy szeretettel. Nagyon jó volt átélni azt, hogy egy fárasztó buszos út után az esti szálláshelyre érve, hazánktól több ezer kilométerre meleg vacsorával várnak minket. Ez tényleg csak keresztyének és testvérek között lehet így, tudva azt, hogy noha messze vagyunk egymástól, mégis testvérként fogadhatjuk az idegent. Megható volt látni *Vriezenveen*-ben az ottani férfiak derekas munkáját a mi fogadásunkban,

Freuchie-ban pedig az asszonyok lelkes munkáját, mely során nemcsak főztek, reggelit és úti csomagot készítettek nekünk, hanem még a hűtőt is telerakták nekünk minden földi jóval. Kedvesen elbeszélgettek velünk, és extra (pl. fürdés) kívánságainkat is teljesítették. Aki már átélt hasonlót, megerősödhet abban, ha felénk vetődnek távoli országban élő testvéreink, akkor mi is ezzel az evangéliumi lelkiülettel várhatjuk és segíthetjük őket.

Harmadszor Isten gondoskodásának emberi lecsapódását tapasztalhattuk meg. Egyetlen helyen, éppen a Highland, a felvidék vadregényes tájain volt bizonytalan a szállásunk, s mikor bizonyossá vált, hogy nincsen, egy, a loch nessy-i tóhoz közeli kis faluban álltunk meg egy katalógusból kikeresett ifjúsági szállást keresve. Szimpatikus skót atyafi fogadott minket, s kérdésünkre, hogy hány helyre tudna éjszakára szállást biztosítani közölte: hogy 12-öt tud kiszorítani. Elképedt, mikor mi bejelentettük „igényünket” 48-ra. S még jobban elképedt, amikor kiderült, hogy a közeli városban aznap mondták le a szállást. Látszott rajta, hogy meg akarja oldani a helyzetet és sűrű telefonálgatások során kiderült, hogy a vasárnapi iskolában tanító lánya által – jelképes összegért –, megkaphatjuk a faluházat, melyben kényelmesen elfért csoportunk. Hálásan köszöntük meg Isten szállásadó szolgájának jótettét, aki nem fordult el közömbösen tőlünk, hanem megoldotta helyzetünket. S bizalma abban teljesedett ki, hogy a másnap, „hajnali” 8 órás elvonulásunkat hallva, csak annyit mondott: hogy a pénzt és a kulcsot majd dobjuk be a postaládájába, mert ő abban az időben még alszik. Jó volt átélni a felénk áradó bizalmat is. Vajon mi mit tennénk hasonló helyzetben?

Negyedszer Isten tiszteletének örömét éltük át. Több istentiszteleten

is voltunk a 18 nap alatt, volt, ahol mi prédikáltunk, volt ahol szolgáltunk, beszámolót tartottunk, orgonajátékkal örvendeztettük meg a hallgatóságot. Londonban a *Westminster* apátságban vettünk részt egy esti istentiszteleten, és mindenkit elbűvölt a templom méltóságteljes mérete, díszei, hangulata. S a londoni zsúfoltságból, a forró utcáról (aznap dőlt meg az angliai melegrekord 38,1 C-al) belépni a hűvös templomba, az árkádok alatt elsétálni az istentisztelet helyéig, énekelni, hallgatni a liturgiát – együttesen nagy élmény volt. Sokan nem szeretnek nagyobb helyeken istentiszteletet látogatni, mert túlságosan ridegnek, személytelennek, „hivatalosnak” tűnik. Bizonyára nekünk is hasonló élményeink maradtak volna, ha kifelé menet nem elegyedtünk volna szóba a prédikációt tartó fiatal lelkésszel, aki lelkesen üdvözölte a csoportunkat, és elmondta, hogy jöhetünk hétköznap is, s mint zarándokokat körbevezet bennünket a templomban. Egy nagy hely, a maga díszein, sírjain, művészeti alkotásain túl is lehet Isten igéjének közvetítője, az istentisztelet légkörének kialakítója. Jó volt ezt átélni, egy ilyen híres, szimbolikus templomban is.

Ötödször pedig a személyes hitéletben és a közösség megélésében is lehet fejlődni egy ilyen hosszú út során. Hiszen a fiatalokkal sok élményt éltünk át együtt, ez erősítette az eddigi barátságokat, és alkalom nyílt a keresztyéni türelem és előzékenység megélésre is egy-egy sorban állásnál, vagy reggeli készítésnél. 18 napig összezárva lenni másokkal, minden rezdülésüket figyelni, leküzdeni fáradságot, éhséget vagy csak sorban állni zuhanyra várva, mind próbára teszik a türelmünket, kitartásunkat. Ezzel együtt mindez segíti is a közösség megélését és kialakulását. Az elmaradhatatlan focimeccsek mellett

sok játék is terítékre került. Egy dombtető meghódítása után játékos William Wallace (skót szabadsághős) erőpróbát tartottunk a fiuk számára, mely során különböző erőt és ügyességet igénylő próbákban mérték össze tudásukat és tehetségüket a fiuk. A lányok számára pedig szintén a skót hagyományokban található heringkirálynő választást tartottunk, mely

során megválasztottuk az arra érdemes királynőt, s meg is koronáztuk a *scone*-i palota kertjében. A lelki közöség megélését segítették a mindennapi áhítatok, ahol napról-napra *Jakab* levelét vettük végig, ahonnan sok gyakorlati útmutatást kaptunk napjaink megélésére.

Zárásul ide kívánczok Robert Burns, Skócia leghíresebb költőjének

egy rövid vers, melyet mi is átértünk emlékezetes kirándulásunk alkalmával:

SELKIRKI ASZTALI ÁLDÁS

Ennek, ki dús: megárt a hús;
Amaz ennék, de nincsen.
Nekünk jut is, meg bírjuk is
Legyen áldott az Isten

A tudomány szerepe a református nevelésben

Tóth Endre

Magyar Református Nevelés 2003. áprilisi számában ismételen elolvasva Bognár József *Kreáció vagy evolúció?* című cikkét, meg kellett állapítanom, hogy a rengeteg feltett, eddig már rengeteg vita tárgyát képező kérdésre ebben az írásban nem található sem határozott felelet, sem állásfoglalás. De ez a jó!

Minden hívő pedagógus tudja, hogy ezt a kérdést a XXI. században már nem szabad feltenni. Nem szabad, mert e kérdés a tudományt művelő és a hívő embert szeretné szembeállítani. Amint a cikk elején a szerző helyesen kiemeli, nem biztos, hogy a hit ellentétes a tudománnyal. A hit az Isten és az ember, az ember és az ember kapcsolatával foglalkozik. A tudomány a természet megismerésére törekszik. Két független terület, amelyek között ellentmondás vagy ellentét már sem a tanult hívő, sem a tanult ateista emberben nem merül fel.

A református nevelés küldetése, hogy megértessük gyermekeinkkel, hogy a *Galilei-perek*, az evolúció körüli viták a modern gondolkodás fényében örökre a múlté lettek. Igaz, még ma is vannak olyanok, akik pl. a torinói lepel misztériumával a krisztusi hitet tárgyi bizonyítékkal akarják helyette-

síteni, de mi azt taníthatjuk, hogy a tudomány soha nem fogja bizonyítani vagy tagadni Istent.

A hivatkozott cikk szerint a materialisták álláspontja az, hogy a világ véletlenül jött létre. A keresztyén pedagógus feladata az, hogy megértesse: 1. a materializmus nem azonos a tudománnyal, 2. a tudomány szerint, a Biblia tanításával egyezően, a világ nem öröktől fogva létezik. A tudomány a világegyetem történetét a 10-12. másodperctől kísérletileg ismeri, a történés és az evolúció kérdéseire igyekszik pontos választ adni, de a miért kérdésére a választ csak a Biblia adhatja meg.

A tudomány Isten tanításával egybehangzóan az élet szeretetére, tisztelésére és megőrzésére tanít. Iskoláinkban ezt az összhangot hangsúlyozva rá kell döbenteni diákjainkat, hogy ma az emberiség válság előtt áll. Utolsó lehetősége, hogy Isten tanítását és a tudományos gondolkodást megismerve a most felnövő generáció a hitet és a tudás egyesítve változtasson. Őseink a reformációval a hitet mentették meg. Ma olyan reformáció kell, amely az emberiséget menti meg. *Darwin* a fajok eredetéről írt. Ma a fajok kipusztulását kell megakadályozni. Nem

a *kreáció* vagy az *evolúció* a kérdés. Ma az a kérdés, hogy van-e annyi hitünk, van-e olyan elmélyült, modern gondolkodásunk, amely a tudomány segítségével megállíthatja a fajok kipusztulását, az élő környezet rombolását, Isten csodálatos alkotásának, az embernek a saját gyermekeit sem kímélő önzését, a pazarló, a jövőt nem tekintő életvitelét, a kábítószert általános elterjedését, röviden: a szándékos önpusztítását. Mert ha nincs ehhez hitünk, akkor a református tanulónak nem kell a természettudományokkal sem foglalkoznia.

De ha azt merjük vallani, hogy van hitünk, akkor kötelességünk a tudomány kelyhéből tehetségünk és képességünk szerint inni. Igaz, hogy a tudás fájáról szakító ember, sőt, ma már tudjuk, hogy az emberiség is haldóvá vált, de elsőrendű feladata, hogy művelje, és ne pusztítsa azt a földet, amelyből vétetett (1Móz. 3:23). Ha van hitünk, és református iskoláink biztosítják ehhez a legmagasabb természettudományos ismereteket, akkor az evolúcióval kapcsolatban is megérthetjük, hogy igaza van a Nobel-díjas R. Millikannak: „Az első korty a tudomány kelyhéből ateistává tehet valakit, de a kelyh alján ott várakozik Isten.”

Talentum Tábor – Balatonszárszó, 2003. augusztus 11-17.

Papp Kornél

A tábor témái: „*Arcok Jézus körül*”, illetve „*Küzdelmeink*”. Ezek a témák határozták meg a bibliakörök, az evangelizáció, valamint a plenáris előadások gondolatmenetét. Jézust különböző jellemek vették körül. Ők egyaránt értékesek voltak Jézus és a közösség egésze számára. Ugyanígy ma is a gyülekezetet gazdagíthatják a különböző karakterek. Senkinek sem szabad azt hinnie, hogy ő nem hasznos tagja a közösségnek, hanem keresnie kell azt, hogy egyéniségével hogyan segítheti elő a gyülekezet boldogulását.

A küzdelem hozzátartozik a keresztyén életformához [„*Küzdelemre hív az élet...*”]. Először is küzdünk egyéni hitünk őrzéséért és növekedéséért (pl. az anyagiak, az érvényesülés, a hatalom szerelme ellen). Másodszor hitünk érvényesüléséért, közéletiségéért, mint pl. a tanító Szabó Mózes és Szőnyi Sándor tette ezt, mikor a az I. világháborús hadifoglyok megmaradását és hazahozatalát érték el hitük által. Végül küzdünk egyházunkért a nemzet ill. a tágabb közösségek megmentéséért [pl. Sztárai Mihály, a gályarab prédikátorok vagy dr. Soós Géza]. Ily módon kiemelt jelentősége van annak, hogy egyházunk – különösképp a határon túli egyháztestek – a határon túli magyarság boldogulását tartják szem előtt küzdelmeik során. Természetesen más-más a helyzet az egyes utódállamokban, de alapvetően feladatuk azonos. A status-törvény eredeti állapotának helyreállítása, a kettős állampolgárság és főleg az autonómiák megteremtése hozhat megoldást az elvándorlás meggátolására.

Plenáris előadások:

- Tőkés László püspök (Partium): *Küzdelmeink a határon túli magyarságért I.*
- Dr. Erdélyi Géza püspök (Felvidék): *Küzdelmeink a határon túli magyarságért II.*
- Papp Vilmos lelkipásztor (Budapest-Kőbánya): *Küzdelmeink hitünkért, egyházunkért*
- Csobán Pál tanár (Gödöllő): *Küzdelmeink a történelemben*

A tábor napirendje figyelembe vette, hogy egy **nyári középiskolás református tehetséggondozó táborozásról** van szó:

- **nyári**, azaz nem szerettünk volna abba a hibába esni, hogy a tanév folytatásaként éljék át a diákok a táborozást, éppen ezért minden délután 13.30-16.30 h között, s 19.45 h után szabadidőt biztosítottunk a Balaton élvezéséhez, s a sportoláshoz,

- **középiskolás**, azaz sportversenyekkel, kirándulással, esti éneklésekkel, tábortűzzel biztosítottuk a tábor fiatalos hangulatát, s az ország számos pontjáról érkező középiskolás korosztály közelebb kerülését,

- **református**, azaz célunk volt a lelki-hitbeli elkötelezettség erősítése, amelyet a 8.30-9.00 h közötti reggeli áhítatok, a 9.00-10.00 h közötti bibliakörök, a 18.30-19.00 h közötti énektanulás és a 19.00-19.45 h közötti esti evangelizáció biztosított,

- **tehetséggondozó**, azaz hitünk, magyarságunk és egyházunk sorskérdéseivel foglalkozó plenáris előadásokon mélyíthették el ismereteiket a résztvevők, s szekcióülések keretében, érdeklődési körüknek megfelelő speciális foglalkozásokon is gyarapíthatták tudásukat.

Szekciók:

Biológia, ökológia - Faragóné Szénásy Emese (Halásztelek) és Diószeghy Csaba (Budapest)

Néprajz - néptánc - népzene - néphagyomány - Kelemen-Csíki István (Isaszeg)

Számítástechnika - Mónus Béla (Debrecen)

Klasszikus matematika - Nagy-Baló András (Budapest)

Irodalom - Bajusz Árpádné és Kericsmár Mónika (Gödöllő)

Történelem - Csobán Pál (Gödöllő)

Sport - Fazekas Sándor (Debrecen)

A Talentum Tábor megszervezéséért köszönetet mondunk Merétey Sándor v. zsinati tanácsos úrnak, Püski Lajos lelkipásztor úrnak (Debrecen-Nagyerdő), az előadónak, a szekcióvezetőknek. Köszönetet mondunk a Református Tehetséggondozó Alapítványnak és a Református Pedagógiai Intézetnek az anyagi támogatásért.

Beszámoló a Nyírturai Református Egyház nyári programjairól

Trencsényi László

Református körzeti találkozó Nyírturán

A Nyírturai Református Egyházköztségben 2003. május 11-én nagyszabású körzeti találkozó volt, melynek megrendezését a *Gyermek, Ifjúsági és Sportminisztérium* támogatta. Erre az alkalomra hét nyírségi református egyházköztség kapott meghívást, így összesen 158-an töltöttük meg a templomot. Érkeztek vendégek *Bíjrról, Kemecseről, Kótajból, Paszabról, Nagyhalászból, Nyíregyháza-Kertvárosból, Nyíregyháza-Sóstórról*.

Találkozónk előzménye volt a sós-tói millenniumi református templomban 2003. március 9-én megrendezett körzeti csendesnap. Az ott tapasztalt testvéri szeretet, az áldásos igeszolgálatok mind-mind arra irányították a figyelmet, hogy ennek legyen folytatása. Így szerveztük meg a második körzeti találkozókat, ezúttal Nyírturán, a környék legrégebbi műemlék-templomában.

Találkozónk legfontosabb célja volt, hogy közösen figyeljünk Isten igéjére, együtt imádkozzunk és énekeljünk, mindezekon túl egymás gyülekezeteinek, ifjúsági közösségeinek jobb megismerése és egymás tapasztalatainak megosztása volt.

A találkozó lelki üzenetének középpontjában Isten országának munkálása volt, ezen belül: „*Jézus példázatai a mennyek országáról*” hangzottak el. Közöttünk szolgáltak ez alkalommal: *Kósa László nyíregyháza-sós-tói és Pusztai Endre kemecsei református lelkipásztorok*. Az ifjúság részéről *Papdi Eszter* egyetemi hallgató tett meghatározó bizottságot hitéről.

Erre az alkalomra alakult meg a nyírturai, nyíregyházi és kemecsei fia-

talokból álló ének- és zenekar. Felemelő érzés volt hallgatni a fiatalok bizonyágtételét, akik több új éneket is tanítottak a népes gyülekezetnek.

A szünetben két kiállítást is megnyitottunk a gyülekezeti teremben: egy gyermekrajz-kiállítást és a helybeli lelkész-rajztanár *Trencsényi László* akvarell kiállítását, majd számos értékes ajándékot sorsoltunk ki a résztvevők között.

Mindezekon túl a résztvevők megismerhették a nyírturai vendégszeretetet, hisz a gyülekezet tagjainak jóvoltából gazdagon volt megterítve az asztalunk.

Köszönet illeti mindazokat, akik valamilyen módon hozzájárultak ahhoz, hogy ez a körzeti testvéri találkozó áldott és eredményes lehessen.

Nyári táborok Nyírturán

A Nyírturai Református Egyházköztség, Trencsényi László lelkész-rajztanár irányításával már évek óta több ifjúsági tábort szervez különböző korosztályú fiatalok számára. Az idén megtartott három táborunkat a *Nemzeti Kulturális Alapprogram Igazgatósága* támogatta.

- Képzőművészeti tábor

A Nyírturai Református Egyházköztségben rendeztük meg június 23-28 között az általános iskolás korosztály számára az immár hagyományává vált ifjúsági képzőművészeti táborunkat. A *XII. Református Képzőművészeti Táborban* összesen 31 gyermek és ifjú vehetett részt, a nyírturairakon kívül többek között Nyíregyházáról, Kemecseről, Székelyből, Sényőről, Sóstóbegről, Pátrobáról, Debrecenből. Az alkotótábor terméséből ezúttal is kiállítás nyílt, mely szeptember végéig lát-

ható a nyírturai református gyülekezeti házban, ahol a korábbi tizenegy tábor legszebb rajzait is megtekinthetik.

- Ifjúsági táborok

A középiskolás, főiskolás, egyetemista korú fiatalok számára szervezett *XIII. Életforrás Táborunkba* idén július 7-12-ig került sor a zempléni hegyek között megbúvó kis településen, *Simán*. A 19 fiatal közös igetanulmányozásának alapja ezúttal a *Jelenések könyve* volt, melynek áldott üzeneteire figyelhetünk egész héten át. Naponta több előadást is hallgathattak a résztvevők. A hitkérdéseken túl kiemelt témánk a szenvedélybetegségekről szóló felvilágosítás volt (drogprevenció, alkoholprevenció, dohányzás prevenció, AIDS prevenció).

Délutánonként különböző szekciók között lehetett választani, melyek igen népszerűek voltak. A *hit és történelem* és az *angol* szekciót tanárok tartották, a *gitar-ének* és *kézműves* szekciókat pedig alaposan felkészült diákok. Pihe-nésképpen több túrán is részt vettünk, gyönyörködve Istenünk csodálatos teremtetett világában.

Ugyanitt került sor az általános és középiskolás korosztály számára szervezett *III. Forrás Táborunkra*, melyen 27 ifjú vett részt. Ebben a táborban a *János evangéliumának* 7-11 fejezetére figyelhettünk és nyerhettünk általa gazdag áldásokat, életre szóló útmutatásokat. Minden nap több alkalommal is a gyerekek énekekkel, imádsággal, felolvasással szolgáltak. Naponta kirándultunk a környező hegyekbe, ahol pihe-nésképpen áhítatokat tartottunk. Istennek hála, mind a két táborból egészségben, lelkileg feltöltődve jöhettünk haza.

Gönczy Pál

(1817-1892)

Papp Vilmos

Túlás nélkül állíthatjuk, hogy a pesti (mai Kálvin téri) egyházközség presbitere, majd algondnoka a szabadságharcot követő gyászévtized iskoláügyének hőse.

A magyarellenes és reformátusellenes bosszúhadjárat idején Török Pál pesti lelkész és Gönczy Pál tanár valóságos csodát művelt a magyar közoktatás érdekében, ugyanis német tannyelvet rendeltek el a hatóságok.

Gönczy Pál közvetlenül a szabadságharc előtt három éven át tanulmányozta Svájcban Johann Jakob Webrli és Philip Emanuel Fellenberg pedagógusok műveit: nevelőotthonokat és árvaházakat. Ők Pestalozzi eszmetársai és kortársai voltak. Általános ismeretek mellett földművelést, méhészetet, állattenyésztést tanítottak, hogy megélhetést is biztosítsanak a majdan önálló tanítványaiknak. Gönczy a béke szigetéről hazatérve honvédtiszt lett a szabadságharcban. A világosi fegyverletétel résztvevője. Sikerült elkerülnie a fogságot és a megtorlást; előbb vidéken: Zelemér és Gálospetri, majd Pesten alapított magániskolát.

Amikor az ostromállapot megszűntével Török Pál azonnal négy tanerőre bővítette a református iskolát, (ehhez emeletet kellett építeni a nagy árvíz idején elpusztult helyére épült új parókiára - az általános nagy nyomorúság idején miből?) azonnal megkezdte működését. Ámde hiányzott a vertikumból a nélkülözhetetlen középső szakasz: az érettségit is adó gimnázium. Ámde úgy gondolta, a pesti református egyházközség tekintélyéhez nélkülözhetetlen a templomtorony. Ez is meglett. Az egyháztanács már ismerte Török Pál hatalmas látókörét és csodatevő hatalmát. Ámulva figyelték a teológiai főiskola megvalósulását. Gimnáziumalapítási szándékát azonban nagyon sokan kételkedve vették tudomásul.

Ekkor fogott össze a két karizmatikus férfiú. Gönczy Pál magángimnáziuma ekkor már hat tanerővel és szépen felszerelten működött. Ez magyar tanintézet volt. (A pesti utcán ekkor még német szó járta.) Barthos Kálmán: *A pesti református főgimnázium első félszázada* (Budapest, 1909) című munkájában így ír Gönczyről: „mint lelkes magyar pedagógus széles körben nagy tiszteletnek örvendett. Amikor Török Pál 1857-ben megszervezte az egyetemes református tanügyi bizottságot, Gönczy a legelsőek között lett ennek tagja. S ettől kezdve előkelő szerepet játszott úgy az egyetemes református egyház, mint a dunamelléki kerület tanügyi munkálataiban. Ő készítette el az általános tervet, mely a bizottság tárgyalásainak alapjául szol-

gál, ő dolgozta ki a tantervet, valamint a rendtartásra, fegyelmre, igazgatásra, felügyeletre vonatkozó tervezeteket.”

Mindezeket 1859. július 2-án mutatta be Török Pál az egyházkerületi tanácsnak. S utókor láss csodát! – ugyanazon év október 16-án 99 növendékkel vonult be a tanári kar a Kálvin téri templomba a gimnázium tanévnyitóistentiszteletére!

Gönczy Pál – akkor országos lelkesedést kiváltó – nyilatkozatában intézetét, tanárait, felszerelését felajánlotta a pesti egyházközségnek. Íme egy részlet a hosszú nyilatkozatból: „...nekem is van Istenben vetett igaz hitem, élő reménységem, mert tudom, hogy református egyházunk minden intézete ezen hit és reménységbe vetett teljes bizodalom, állhatatos akarat és eltántoríthatatlan kitartásnak köszöni létét. Ezen lélek lelkesít engem, lelkesíti mostan is virágzásnak örvendő magánintézetem tanárait is...”

Pedig nem néztek könnyű jövő elébe. Két-három éven át minimális fizetést kaptak. Sőt voltak ketten: Ballagi Mór és Farkas József professzorok, akik havonta 10-10 óra ingyen oktatást vállaltak...

Első évben volt 99 tanuló. Négy év múltán: 291. Valás szerinti megoszlásuk pedig a következő:

	1859	1963
református	93	249
evangélikus	1	4
római katolikus	2	4
görög katolikus	1	6
izraelita	2	28

Amikor az intézet megindulása előtt a *Helytartótanács* minősítést kért a püspöktől a leendő tanárokat illetően, ő valamennyi nevéhez ezt írta: „*Erkölcsei és politikai magaviselete feddhetetlen*” (négyen a szabadságharc utolsó pillanatáig honvédtisztek voltak!).

Barthos felteszi a kérdést, hogy mindez honnan és miből? A földből nőtt ki? Az égből cseppent alá? Igen az égből – feleli Farkas József. „*Nekem van hitem Istenben – mondotta Gönczy. És Isten nem engedte most sem a benne bízókat megszégyenülni!*”

Gönczy Pált a kiegyezést követően három nagy kultuszminiszter tüntette ki bizalmával. Pontosabban: igényelte emberfeletti szorgalmát. Eötvös József osztálytanácsossá nevezte ki. Pauler miniszteri tanácsossá, Trefort Ágoston pedig államtitkárrá. Végül nyugalomba vonulásakor a főrendiház tagjává lett.

A református hittan érettségi vizsga részletes követelményei

I. Vizsgaleírás

I.1. Középszint

A vizsga szerkezete

A hit- és erkölcsstan középszintű szintű érettségi vizsgája csak szóbeli vizsgarészből áll. A szóbeli vizsga a 30 perces felkészülési időt követően 15 perc időtartamú. A vizsga szerkezetét az alábbi táblázat összegzi.

Szóbeli vizsga	
A tétel [10 perc]	B tétel [5 perc]
50 pont	

A középszintű érettségi vizsga anyaga 13 témakörből áll, ezekből állít össze a szaktanár 20 érettségi tételt. A szaktanár szabad választása szerint a számára jelentősebb, hangsúlyosabb témakörökből 2-2 tételt fogalmazhat meg.

Az érettségi tételek A és B részből tevődnek össze. Az A tételek egy-egy témakör átfogó anyagából jelölnek ki egy-egy témát, amelyekben a vizsgázó bemutatja alapvető hit- és erkölcsstani ismereteit, rendszerezési képességei, és hit- és erkölcsstani tudásának alkalmazását. A B tételek a 13 témakörhöz szorosan kapcsolódó fogalmakat, rövidebb témákat, ó- és újszövetségi bevezetés-tudományi, valamint liturgikus ismereteket, forrás- és dokumentumelemzési, illetőleg értelmezési feladatokat, korunk etikai problémáinak bemutatását kívánja meg a vizsgázótól. A szaktanár az A tételhez mindig más témakörből illeszt B tételt.

A szóbeli vizsgán az A tétel kifejtésére 10 perc, a B tétel kifejtésére 5 perc áll a vizsgázó rendelkezésére.

A szóbeli feleletben kívánatos a mondanivaló néhány vázlatpontban történő megfogalmazása, ezt követően annak részletes kifejtése vagy a szaktanár által megjelölt vázlatpont részletes ismertetése. A vizsgázók a szóbeli vizsgán a következő segédeszközöket használhatják: Biblia, Református énekeskönyv, bibliai atlaszok, az elemzendő források szövegei.

A szóbeli vizsga értékelése

Az A és B tétel kifejtését a vizsgabizottság együttesen értékeli. A vizsgázó a feleletére egy összegző pontszámot [maximum 50 pont] kap. A vizsgázó szóbeli vizsgateljesítményének értékelése a következő általános értékelési kritériumok alkalmazásával történik.

Az A és B tétel szóbeli kifejtésének értékelési kritériumai	Pontérték
Tartalom – témataratás – a téma bemutatásában érvényesülő bibliaismereti, egyháztörténeti, etikai, dogmatikai illetve kulturális tájékozottság, tárgyi tudás – megfelelő szó- és fogalomhasználat – gondolatgazdagság, problémaérzékenység – a témának megfelelő memoriter szöveghű és tartalmi szempontból indokolt előadása	30 pont
Előadásmód, meggyőző erő – a témának megfelelő világos felépítés – logikus érvelés – világos nyelvi forma – lényegkiemelés, rendszerezés	20 pont

Az A tétel tartalmánál és terjedelménél fogva értelem szerűen a részpontszámok kialakításában nagyobb hangsúlyt kap. Az összpontszám osztályozottá alakítása a jogszabályoknak megfelelően történik.

I.2. Emelt szint

A vizsga szerkezete

A hit- és erkölcstan emelt szintű érettségi vizsgája írásbeli és szóbeli vizsgarészből tevődik össze. Az írásbeli vizsgán 180 perc áll a vizsgázó rendelkezésére a feladatok megoldására. A szóbeli vizsga a 30 perces felkészülési időt követően 15-20 perc időtartamú. A vizsga szerkezetét az alábbi táblázat összegzi.

Írásbeli vizsga 180 perc		Szóbeli vizsga 15-20 perc	
Tartalom	Forma	A tétel	B tétel
70 pont	30 pont	50 pont	

Az emelt szintű érettségi vizsgán írásbeli és szóbeli vizsgaformában mutatja be a vizsgázó komplex hit- és erkölcstani tudását, összetettebb teológiai kérdések világos megfogalmazási képességét, korszerű bibliai és egzgetikai ismereteit, önálló vélemény- és ítéletalkotási készségét.

Az írásbeli vizsgán értekező dolgozat műfajában fejti ki a vizsgázó a megadott cím tartalmát. A dolgozat terjedelme 120-140 sor. A javító tanár 2 pontszámmal minősíti az írásbeli dolgozatot. Az első pontszám [maximum 70 pont] minősíti a címben megadott téma szakszerű és alapos kifejtését, tulajdonképpen a hit- és erkölcstani tartalom egzakt és a címnek megfelelő bemutatását. A második pontszám [maximum 30 pont] minősíti a dolgozat logikus felépítését, a szakkifejezések használatát, a nyelvi és stilisztikai megformálását.

Az írásbeli vizsgán legalább 2 írásbeli tételcím közül választhatnak a vizsgázók. Az írásbeli tételeket a Magyarországi Református Egyház Zsinatának illetékes osztálya az elkészített és közzétett adatbank tételi közül tűzi ki. Az írásbeli vizsgán a következő segédeszközök használhatók: Biblia, Heidelbergi Káté, Második Helvét Hitvallás, Református énekeskönyv.

A szóbeli vizsga témakörei, az A és B tételek összeállítási lehetőségei és feltételei azonosak a középszintű vizsgáéival, azzal a különbséggel, hogy az emelt szintű érettségi során az érettségi vizsga anyaga 17 témakörből áll. Az emelt szintű érettségi vizsga tartalmi követelményrendszere magukban foglalja a középszintű vizsga követelményeit. [A táblázatban az emelt szintű

vizsga követelményei oszlop csak a többletet fogalmazza meg.]

Az emelt szintű vizsgán különös figyelemmel kell A vagy B tételben megfogalmazni azokat a témákat, amelyek a középszintű érettségi témaköreiben nem szerepelnek. A tételjavaslatok közül az átfogóbb, tágabb ismeretanyagot és mélyebb értelmezést igénylő tételket célszerű az emelt szintű vizsgára kiválasztani az A és B tételek esetében egyaránt.

Az szóbeli vizsgán az A tétel kifejtésére 15 perc, a B tétel kifejtésére 5 perc áll a vizsgázó rendelkezésére.

A szóbeli tételek értékelésére adható összpontszám 50 pont. Az értékelésnél a középszintű vizsga szempontjait kell alkalmazni. A végső érdemjegyet az írásbeli vizsgarész (100 pont) és a szóbeli vizsgarész (50 pont) értékelése alapján alakítja ki a szaktanár a jogszabályban meghatározottak szerint.

II. András (Endre)

II. Tartalmi követelmények

Követelmények		
Témakörök	Középszint	Emelt szint
I. Bibliaismeret		
1.) Ószövetség	<p>Őstörténet: A teremtés, az ember teremtése, proto-evangélium, bűnesetek, az özönvíz; Ősatyák történetei: Ábrahám, Izsák, Jákób, József; A választott nép történetének főbb szakaszai, fontos eseményei: Mózes elhívása, kivonulás Egyiptomból, szövetségekötés, honfoglalás, bírák kora: Sámson, Gedeon, Jette, Sámuel, Debora, Saul-Dávid-Salamon királysága; Illés és Elizeus próféta, babiloni fogság, hazatérés a fogságból; Jézusra vonatkozó próféciák, azok keletkezési körülményei, messiási várakozás: Ézsaiás, Jeremiás, Dániel, Mikeás, Haggeus, Zakariás</p>	<p>Leviticus: léviták, papok, áldozatok az Ószövetségben; Numeri: A 40 éves pusztai vándorlás oka és következményei. Bálám története; Deuteronomium: Izráel kiválasztásának „indoklása”. A nagy törvények és hétköznapi értelmezésük példái; Az asszír fogság, keveredés és annak következményei</p>
2.) Alapvető ószövetségi bevezetés-tudományi ismeretek	A Biblia keletkezése, az ószövetség könyveinek keletkezése és felosztása: történeti, tanító és prófétai;	A Tóra
3.) Újszövetség	<p>Jézus Krisztus földi életének eseményei, tanítása: születése, megkeresztelkedése, megkísértése, a tanítványok elhívása, hegyi beszéd, az Isten országáról szóló példázata, az „én vagyok” mondások, gyógyítási csodái, megváltó áldozata, kereszthalála és feltámadása, mennybemenetele és a missziói parancs; Az apostoli kor: A Szentlélek kitöltetése, a keresztyén egyház születése, Péter és János apostol munkássága, Saulus megtérése, Pál missziói útjai; Apostoli kor a levelekben: Róma, Korinthus I-II., Filippi, Timóteus I-II., Jakab</p>	<p>Keresztelő János élete és munkássága; Lukács evangéliumának saját anyaga; Találkozások az evangéliumokban: Nikodémus, samáriai asszony; A nagyhét eseményei a négy evangélium összefüggésében; Galata, Efezus, Filemon, János I.; A jelenések könyve és az apokaliptika</p>
4.) Alapvető újszövetségi bevezetés-tudományi ismeretek	Az evangéliumok keletkezésének története és célja, párhuzamok és eltérések, ezek okai; Az újszövetségi levelek felosztása: páli levelek: tanító és pásztori; egyetemes;	Az apostolok cselekedetei; A szinoptikus evangéliumok
5.) Kortörténeti ismeretek	Jézus és az apostolok korának történeti háttérére: az intertestamentális kor	A palestinai zsidóság vallási élete, vallási mozgalmak, irányzatok: farizeus, esszénus, szadduceus, zélóta

Követelmények		
Témakörök	Középszint	Emelt szint
II. Egyháztörténet		
<p>6.) Krisztus egyházának története</p>	<p>A Szentlélek munkájáról szóló bibliai tanítás; Az egyház történelmének kezdetei, fontos fordulópontjai: Pünkösöd eseményei, a keresztyén egyház születése, őskeresztyénség, az istentisztelet liturgiája, ókatolicizmus, keresztyénülődések, a keresztyénség, mint államvallás; Szerzetesrendek kialakulása Keleten és Nyugaton; Keresztes háborúk, avignoni fogság; Eretnekmozgalmak és inkvizíció; Előreformációs törekvések: Wyclif és Husz; A reformáció német és svájci ága; Az ellenreformáció Európában, a jezsuita rend; A protestáns ortodoxia és a pietizmus; A puritanizmus; Az ökumenikus mozgalmak kezdetei; A katolicizmus és a protestantizmus a XX. században;</p> <p>Kiemelkedő egyháztörténeti személyiségek példák Krisztus elkötelezett követésére: Augustinus, I. István, Assisi Ferenc, Luther Márton, Zwingli Ulrich, Kálvin János</p>	<p>Nyugat és Kelet eltérő fejlődése, a nagy egyházszakadás; Keleti és nyugati nagy egyházatyák, a korai keresztyénség dogmái;</p> <p>A felvilágosodás, egyházellenes irányzatok</p> <p>Albert Schweitzer Dietrich Bonhoeffer Teréz anya</p>
<p>7.) A saját felekezet története</p>	<p>A saját felekezet kialakulása, annak okai, történetének fontos pontjai: A reformáció tanainak elterjedése Magyarországon; Kiemelkedő személyiségei: Dévai Bíró Mátyás, Sztárai Mihály Szegedi Kis István, Kálmáncsehi Sánta Márton, Huszár Gál; A reformáció és a művelődés összekapcsolódása: Méliusz Juhász Péter, Dávid Ferenc, Károli Gáspár, Szenci Molnár Albert; A bécsi békétől a szatmári békéig (Bocskai István) – a Habsburg udvar valláspolitikája: 1606-1711: ellenreformáció, a gyászévtized, gályarab prédikátorok; Az erdélyi fejedelemség valláspolitikája: 1571-1690. Bethlen Gábor, I. Rákóczi György, Lorántffy Zsuzsánna; Csendes ellenreformáció: A magyar protestantizmus helyzete III. Károly és Mária Terézia uralkodása idején; II. József valláspolitikája, a Türelmi Rendelet; A két világháború közötti egyház története: Makkai Sándor, Baltazar Dezső, Ravasz László, Révész Imre; Állam és egyház viszonya a II. világháború után: Egyezmény 1948, államosítások; Bereczky Albert, Pap László, Ordass Lajos</p>	<p>Magyarországi hitvallások, zsinatok, kánonok, teológiák</p> <p>A debreceni alkotmányozó zsinat 1881.; A belmisszió irányzatai és főbb képviselői: Szabó Aladár, Balogh Ferenc, Kiss Ferenc;</p> <p>A szolgáló egyház teológiája</p>

Követelmények		
Témakörök	Középszint	Emelt szint
III. Dogmatika		
8.) Az egyház tanítása	<p>A keresztyén egyház tanításának alapvető tételei: Isten megismerése, a kijelentés (Istenérvek); Különös kijelentés, az Ige hármasság alakja reformátori felfogásban; Az ember Isten szövetségében; Evangélium a törvényben; A keresztyén hit; Egyetemes hitvallások; Istenről, mint Szentháromságról.; A teremtő, Mindenható Atya; Az isteni gondviselés; Jézus Krisztus személye és titka; Jézus Krisztus prófétai, főpapi és királyi tiszte; A Szentlélek személye és munkája; Az anyaszentegyház; A sákramentumok: keresztség és úrvacsora; Az eljövendő világ és az örök élet; A saját felekezet dogmatikai tanítása: A reformátori gondolkodás jellegzetességei: solus Christus, sola gratia, sola fide, sola Scriptura; Az üdvtörténet alapigazságainak vizsgálata, Isten mindnyájunkat egyggyé tesz Krisztusban: ökumenikus mozgalmak, a II. vatikáni zsinat</p>	<p>A kegyelmi kiválasztás tanítása</p> <p>A látható és láthatatlan egyház</p> <p>A felekezetek kialakulása, a hitvédelem alapjai, a XIX-XX. századi uniótörekvések</p>
IV. Az egyházi esztendő		
9.) Ünnepek, ünnepi időszakok	<p>Az egyházi esztendő ünnepei, ünnepi időszakai, a saját felekezet ünnepei, az ünnepek gyökerei, jelentősége: Advent, karácsony, böjt, virágvasárnap, nagypéntek, húsvét, áldozócsütörtök, pünkösöd, újkenyér, újbor, október 31, a reformáció emléknappja; Az ünnepek liturgiája; A református istentisztelet és kegyesség</p>	<p>Liturgikus szövegek: a református istentisztelet fogalmainak ismerete, apostoli köszöntés, előfohász, lekción, textus, a sákramentumok szerzettetési igéi, a kazuálék vonatkozó szövegei</p>
V. A keresztyén erkölcsi élet – etika		
10.) A keresztyénség erkölcsi tanítása	<p>Az ószövetségi és a jézusi etika.: Az ember feladata a világban, felelősségünk a teremtett világ, az élet védelme és embertársaink iránt: Erkölc, erkölcsi döntés, etika fogalma; Az erkölcs keresztyén megítélése a bűn és kegyelem fényében; Kicsoda az ember? A törvény átka és haszna; A belső törvény: a lelkiismeret; Szabadság és rend; A keresztyén etika normái a családi élet, munka és társadalmi élet területén A Tízparancsolat etikai üzenete:</p>	<p>Az élet transzcendens megalapozásának igénye</p> <p>A keresztyén diakónia hétköznapi megélési formái; Hivatás, munka, tulajdon;</p>

Követelmények		
Témakörök	Középszint	Emelt szint
	<p>más istenek, az Egy és kiábrázolhatatlan Isten tisztelete, Isten nevével élni és visszaélni, az idő rendje, ünnepek és hétköznapok, a munka és pihenés, a teremtett világ nyugalma, ökológiai etika, kultúra, civilizáció, technika, szülők, gyermekek, szerelem, házasság, válás, szexualitás, család, nemzedékek, szülőföld, haza;</p> <p>Az élet védelme: szenvedélybetegségek, abortusz, eutanázia, géntechnológia, öngyilkosság, halálbüntetés;</p> <p>Keresztyén ember a gyülekezetben és a társadalomban;</p>	<p>A média szerepe életünkben, a manipuláció veszélye;</p> <p>Tolerancia és megalkuvás</p>
VI. Világvallások		
11.) A nagy világvallások <u>alapvető</u> gondolatai	<p>A vallás fogalma; A történelmi Isten-kinyilatkoztatás vallásai: a zsidó vallás, az iszlám, a keresztyénység;</p> <p>Az örök világtörvény vallásai: hinduizmus, buddhizmus stb.;</p> <p>Mai vallási áramlatok</p>	
12.) Mai vallási áramlatok		<p>Konfucianizmus, taoizmus, sintoizmus, keresztyén kisegyházak, szekták, pszichovallások;</p> <p>Különbség ökumené és szinkretizmus között</p>
VII. Egyházismeret		
13.) A saját egyház mai élete		<p>A MRE jelképei, címere, hitvallásai: II. Helvét Hitvallás, Heidelbergi Káté;</p> <p>Az egyház felépítése, egyházközség, egyházmegye, egyházkerület, Zsinat;</p> <p>Főbb szolgálati területei: misszió, diakónia</p>
14.) Egyházzene		<p>Az egyház énekkincsének jellemző, kiemelkedő darabjainak ismerete: 23, 25, 32, 42, 65, 66, 77, 84, 89, 90, 130, 134, 135, 150, 164, 165, 167, 225, 264, 274, 312, 315, 316, 326, 341, 373, 390, 460, 463.</p>
15.) A szűkebb közösség		<p>A gyülekezet, az egyházi iskola története, mai élete</p>
VIII. Kompetenciák		
16.) Szövegértelmezés	<p>Bibliai szöveg alapvető mondanivalójának, üzenetének kifejtése; Egyháztörténeti forrás és egyházi dokumentum elemzése;</p> <p>Hitvallási irat részletének értelmezése a dogmatikai ismeretek birtokában</p>	
17.) Esetelemzés	<p>Etikai kérdések, mai problémák elemzése, állásfoglalás, a vélemény indoklása</p>	

Egy holland hitoktatási segédanyag a magyar gyakorlatban

Evert Kuijt: 365 bibliai történet gyermekeknek és tanítóknak

Miklya Zsolt

161 lecke a 365-ből
avagy mit kezdjünk a 365 történettel

Adott egy gyerekcsoport. És adott egy hitoktatási tanterv.

S persze ott a hitoktató, akinek a bibliai üzenetet a gyerekek számára érthetővé és élhetővé kéne tenni, miközben a tantervet is teljesíteni kell(ene)...

Mindannyian tudjuk, akik tanítottunk hittant, hogy az elvi elgondolást nem is olyan könnyű a gyakorlatban megvalósítani. A vérbeli katechéta „gyűjtögető”, aki folyamatosan igyekszik gyarapítani eszköz- és fegyvertárát, hogy kellő pillanatban az éppen megfelelő tudja alkalmazni. Ehhez kívánunk segítséget nyújtani Evert *Kuijt* holland pedagógus–író hitoktatási segédanyagával, mely valójában egy bibliai feladat- és ötlettár, a magyar viszonyoknak megfelelő átalakítással és kiegészítéssel. (A munka a szerző beleegyezésével, a *Hulp Oost-Europa* támogatásával működik.)

A 365 bibliai történet az Ó-, és Újszövetség részletes feldolgozását adja három korcsoport: óvodás/elsős, 2–4. osztályos és felsős gyermekek számára. A külön kezelhető, másolható lapok leckénként csoportosítva jelennek meg. Eddig megjelent ószövetségi történeteink:

1-20: *A teremtéstől Ábrahám áldozatáig (Mórijjá)*

21-40: *Sára halálától az egyiptomi szolgaságig*

41-60: *Mózes születésétől Kórah, Dátán és Abirám lázadásáig*

Megjelent újszövetségi történeteink:

204-223: *A Messiás ígértétől a Nikodémussal való találkozásig*

224-244: *A samáriai asszonytól a kerítőtűző példázatáig*

245-264: *A tenger lecsendesítésétől a tíz leprás meggyógyításáig*

265-284: *A házasságtörő asszonnyal való beszélgetéstől Lázár feltámasztásáig*

Még ez év őszén megjelenik:

285-304: *A nagytanács elhatározásától a főpapi imádságig*

2004. tavaszára ill. őszére tervezzük megjelenését:

305-324: *A gecsemánébeli szenvedéstől Anániásig és Szafiráig*

61-80: *A sivatagi vándorlástól Sámson házasságáig*

Jövő húsvétig tehát – lásd Jak 4,15 – az evangéliumok teljes feldolgozott anyaga a katechéták rendelkezésére áll majd, míg a kiadás évente két húsas egységgel folytatódik.

A történetek feldolgozása minden alkalommal hasonló módon történik:

A bibliai történet feldolgozása cím alatt találjuk a hitoktatóknak szóló módszertani oldalakat, ahol tömören megfogalmaztuk az adott lecke bibliai *Üzenetét* ill. *témáját*, utalunk az *Előzményekre*, majd maga a *Történet* következik *Jegyzetekkel* kiegészítve. A *Megjegyzések* didaktikai segítséget nyújtanak a feldolgozáshoz, míg végül a *Kapcsolódási lehetőségek iskolai tárgyakhoz* a tananyaggal való integrációt segíti elő. Minden esetben javaslatot teszünk az énekválasztásra, s szükséges esetben időrendi táblázatot, térképet is mellékelünk.

A *Munkalapok* a már jelzett három korosztály számára adnak szabadon másolható munkáltató anyagot minden leckéhez.

Feldolgozás címszó alatt korosztályonként konkrét feladatleírások, megjegyzések, ötletek olvashatók az Üzenet elmélyítéséhez. Itt találhatóunk az aranymondásra is javaslatokat. Az *Egyéb ötletek* segítségével pedig még szélesebb lehetőség nyílik az adott témához kapcsolódó munkáltatásra.

Bodó Sára összegző szakértői véleménye a 356 bibliai történet eddig megjelent leckéi alapján

A feldolgozások legnagyobb érdeme a nagyon sokféle és rendkívül ötletgazdag foglalkoztatási lehetőségek csokorba gyűjtése. A bőség zavara arra késztet minden hitoktatót, hogy átgondoltan tervezze meg óráját, foglalkozását. Az anyagban jól lehet tájékozódni, a kezdeti ismerkedés után mindenki hamar megtalálja azokat a vonatkozásokat, amelyeket beépíthet az óra folyamatába.

A történetek feldolgozásai ugyanabban a rendszerben történnek. Az üzenetek megfogalmazásai nagyon eltérő színvonalúak, néhol nagyon találóak és átadhatóak, néhol pedig túl általánosak, vagy ne-

hezen értelmezhetőek. Az is nehéz, hogy nincsenek különválasztva korosztályok szerint, pedig nagyon hasznos és tanulságos lehetne, hogy ugyanazt a bibliai történetet milyen szemlélettel és tanítási hangsúlyokkal taníthatjuk kisebb és nagyobb gyerekeknek. Ezt leginkább a feldolgozási, munkáltatási javaslatokban találhatjuk meg, amelyek (életkorok szerint) különböző csillagszámmal vannak megjelölve.

Hasznosnak tartom az *Előzmények* címszó alatt megfogalmazott egy-két mondatot, hiszen segít abban, hogy a katechéta jobban tudjon figyelni a bibliai kontextusra.

A történetek leírásai általában szöveghűsége törekednek, talán csak az őstörténetek kapnak több belső magyarázatot. Ezeket érdemes lenne újra átneézni, és a katechétaikat több egzegetikai, műfaji segítséggel segíteni, valamint nagyobb hangsúlyt tenni a különböző korosztályok eltérő befogadási képességeire.

A *Jegyzetek* lényegretörően fogalmazzák meg a legfontosabb magyarázati tudnivalókat, hasznos, hogy a történet szövegében csillag jelzi a későbbi magyarázatot.

IV. (Kun) László - Habsburg Rudolf

A magyarországi kiadás érdeme, hogy az énekválasztás nagyon körültekintő, egyaránt figyelembe veszi a Református Énekeskönyvet és a különböző énekgyűjteményeket. Ugyanez tűnik ki a magyar irodalmi, nyelvi vonatkozások megtalálásában és felhasználásában is.

Az iskolai felhasználást külön segíti a NAT-hoz való kapcsolódási pontok megtalálása. Ha már nem is a NAT az iskolai program kizárólagos meghatározója, a hivatkozások mégis megóvhatják a katechétát attól, hogy a hitoktatást minden más tárgytól elszigetelten kezelje. Ezzel a gyerekeknek nem segítene a megtanult hitigazságok belsővé válásában, ami elkerülhetetlen ütközéseket is jelent a más tanórákon kapott információkkal.

A 365 bibliai történet gyermekeknek és tanítóknak hasznosan és praktikusán jól használható segédanyag mind önmagában, mind az országos hittanoktatási tanterv kiegészítő segédanyagaként. Vállalja azokat a történeteket is, amelyek tanítása különös felelősséget és gondot jelent a katechéta számára. A munkáltatás sokszínűsége többféle oldalról segíti a tanítás mélységét.

Evert Kuijt vallomása módszere lényegéről (részlet a szerzővel készített interjúból; in: Könyvek asztala 1997/1.)

Az aktivitás nagyon fontos a gyermekek számára. Ha valaki nem számol, sohasem fog megtanulni számolni. Az anyanyelvét sem tanulhatja meg rendesen, ha nem olvas és nem ír. Ez a Bibliával is így van. Foglalkozni kell vele. Korábban a vasárnapi iskolában a gyerekek egyenes háttal ültek, és közben valami egészen másra figyeltek. Nyilván így is maradt valami a fejükben, de sokkal inkább megragad az üzenet, a mondanivaló, ha aktívan kapcsolódnak bele a munkába. És nemcsak a klasszikus kérdés-felelet módszerrel, hanem fontos, hogy a kezükkel is csinálhassanak valamit, rajzolhassanak, színezhessenek stb.

A nevelés három fő elve, tényezője a fej, a szív és a kéz. (Német nyelven „a három H elve”: Haupt – fej, Herz – szív, Hand – kéz.) Tulajdonképpen ez a fő elve ennek a módszernek is. Ha az ember csak a gyerek fejét használja, akkor nem jut olyan gyorsan a szívéhez. A kézzel végzett cselekvések pedig segítenek, hogy a téma jobban megmaradjon a fejben, és remélhetőleg a szívben is.

Kicsit veszélyes dolog ezt így kimondani, de én azt gondolom, hogy ha valaki nem kapcsolódik bele

a gyakorlatba, az nem is igazán keresztyén ember. Jézus is mindig gyakorlati példákat adott a földművelők életéből, példabeszédekben beszélt. Nem tartott hosszú prédikációt. A samaritánus történetében a három dolog közül a szív megelőzte a fejet, és a kezek, a cselekvés is döntő szerepet játszott. A pap és a lévita a fejében hordta hitét, a samaritánus pedig lehet, hogy nem is tudott semmit a tanításból, de az ő hite a szívében és a kezében volt, s ezért tett is valamit. Így kell a gyerekek életébe is beleöntenünk a hitet.

**Pécsy Gáborné: 365 történet a gyakorlatban
– egy katechéta megjegyzései**

A rendszerváltozás utáni években kezdtem a hitoktatást lakóhelyemen. A sok szervezési és személyes problémán túl komoly nehézséget okozott a hittananyag hiánya. Nem volt miből tanítani! Talán nem kell részletesen kitérni arra, mi módon gyűjtöttem kiegészítő, szemléltető, felkészítést elősegítő anyagokat, könyveket (melyek egy részét az évek során kiselejteztam alkalmatlanságuk miatt). Ezzel persze nem mondtam újat egyetlen katechéta számára sem, hisz hasonló nehézségekkel mindenki szembesült.

A hittanoktatásban változást idézett elő az új tankönyvek megjelenése, és egy új segédanyag. Segédanyagnak mondom, habár önállóan is megállja a helyét. A 365 bibliai történetről van szó, melyet a *Parakletos* gondoz és ad ki. Erről szeretnék részletesebben beszélni, mi módon könnyíti meg a munkámat, hogyan használom a gyakorlatban.

A második osztályos hittankönyvet veszem alapul, mely *Ábrahám* történeteivel kezdődik. Az órákra való készülésemkor minden esetben figyelembe vettem és át tanulmányoztam a 365 bibliai történet idevágó részét. Szervesen kiegészíti az oktatói hittankönyvet.

A „*Kapcsolódási lehetőségek iskolai tárgyakhoz (a NAT alapján)*” c. fejezetet és az *Egyéb ötleteket* a ráhangoló beszélgetésnél vettem figyelembe. Pl. *Ábrahám* elhívásánál a család költözködéséről, kirándulásáról, nyaralásáról beszélgettünk (mit

vinnél magaddal az útra, mit csomagolnál be), összehasonlítva egy nomád család költözésével (társadalmi ismeretek, történelem, földrajz a kapcsolódási pont). Vagy ugyanehhez a kapcsolódási ponthoz említhetném még a három vendég történetét, melynek bevezetőjeként a vendéglátásról beszélgettünk a különböző korokban. Aztán *Jákób* harca, kibékülése *Ézsau*val jó okot adott a beszélgetésre az ajándék adásáról, kapásáról (illetan).

A hittankönyvben szereplő kortörténeti, illetve tematikus megjegyzéseket kiegészítik a segédanyagban lévő jegyzetek, megjegyzések. A kettő együtt olyan lexikális ismeretet ad, mely a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését kielégíti.

Visszatérve a „Kapcsolódási lehetőségek...”-hez, leggyakrabban a társadalmi ismeretek, történelem, földrajz, rajz, dráma kapcsolódásokkal éltem. Ami az ajánlások közül megvalósíthatatlan volt számomra

I. (Nagy) Lajos

(úti beszámoló, fogalmazás stb. írása, vagy iskolán kívüli programok), az sem a feldolgozás hibája, csupán korlátozott lehetőségeim, és a csoportok összetétele az oka.

Aranymondás választásánál lehetőség adódik a hittankönyvben ajánlotton kívül még (legalább) három közül kiemelni egyet. Itt is a csoport szintjének megfelelően választottam az adott aranymondások közül. (Esetenként túl hosszúnak találtam, amit a segédanyag ajánl.)

Az énekek kiválasztása a következő lépés, melynél minden esetben végignéztem a 365 által ajánlottakat. Választani lehet a *Ref. Énekeskönyv*, *JÉ*, *HSZ*, *DAU*, *Erőm és énekeim az Úr énekeiből*. Ezt a bőséges választékot nagyon jónak tartom.

Utoljára szólok a feladatlapokról. Egy-egy feldolgozáshoz általában három feladatlap tartozik korosztályonként: óvodás, alsós, felsős. A feladatlapokat jónak tartom. Nem sematikusak, nem egyszerűen csak ki kell színezn, gondolkodtatnak is.

A gyerekek szeretik, különösen a rejtvényeket, a kirakós játékokat, a maketteket, az igekeresést a Bibliából.

Összefoglalva, a 365 bibliai történet feldolgozása nagyban kiegészíti, megkönnyíti a hitoktató felkészülését. Hozzájárul a hittanóra színesebbé, érdekesebbé tételéhez, ami a gyerekek érdeklődését, kedvét növeli a hittannal kapcsolatban. Értékelésemre készülve próbáltam hibát keresni a segédanyagban, de nem találtam. Ez talán elfogultságomnak is köszönhető, vagy inkább annak, hogy kizárólag segédanyagként használok a hittankönyv mellett, és nem helyette.

Kapcsolódási lehetőségek a Református hittanoktatási tanterv és a 365 bibliai történet között (kiegészítve néhány idevágó Parakletos kiadvánnyal) három téma az első osztályos tananyagból

II. Mennyei Atyánk gondoskodik szükségünkről:

II/1. víz (Illés a Kerit patak mellett – 1Kir 17,1–7)

- 19. lecke (Hágár és Izmael) *ml és *feld – Mit jelent a víz a hőségben?

- 51. (Izráel a pusztában) *ml és *feld – Isten gondoskodása: víz, táplálék

- 52. (Víz a sziklából) **feld – Vízhez kapcsolódó feladatok, találós kérdések

II/2. kenyér (Illés és a sareptai özveg – 1Kir 17,8–16)

- 35. (József testvérei Egyiptomban) *ml és *feld – Kenyér, pékmunka régen és ma

- 51. (Izráel a pusztában) *ml és *feld – Isten gondoskodása: víz, táplálék

- 257. (Négyezer ember megvendéglése) *ml és *feld – Táplálkozás, táplálékok

II/3. fény (Megáll a nap – Józs 10,6–15)

- 299. (A tíz szűz) *ml és *feld – Világítás, világítóeszközök

II/4. levegő (A tenger kiszáritása – 2Móz 14)

- 50. (Átkelés a Vörös-tengeren) *ml – Vonalgakorlat, szél mozgása

III. Mennyei Atyánk szeretete ötletgazdag:

III/1. növények (Éden – 1Móz 1,11–12 stb.)

- 3. (Bűneset) *ml – Rejtőzködés növények között

III/2. fák (A fák királyválasztása – Bír 9,8–15)

- 288. (Zákeus) *ml és *feld – Fügefához kapcsolódó feladatok

- A víz mellé ültetett fa c. makett (Parakletos: A-030555) – Papírmunka: lomb, gyümölcs

III/3. kicsiny állatok (Hangya, pók, égi madár – Péld 30,24–28 stb.)

- 2. (Az Édenkertben) *ml – Fatörzsön rejtőző kicsi és nagy állatok (színező, számoló)

III/4. nagy teremtmények (Ló, víziló, krokodil – Jób 38–41)

- 39. (Az istenfélő Jób) *feld – Igék és állatok párosítása (találós kérdések)

- 2. (Az Édenkertben) *ml, *feld és **feld – A munkalap összefoglaló jellegű, előkészíti a színeket

- Füleden be, szádon ki – Bibliai találós kérdések (köztük sok állatos) (Parakletos: A-031081)

IV. Mennyei Atyánk szeretete színeket adott:

IV/1. piros (Kémek Ráhábnál – Józs 2)

- 4. (Kain és Ábel) *ml – A két fiú áldozata: a tűz és a vér színe

IV/2. barna (Noé I. – 1Móz 6,5 – 7,24)

- 5. (Noé bárkát épít) *ml – Állatok útja a bárkába: barna (és kék: levegő) út

- 6. (Az özönvíz) *ml – Bárka vonalai: barna; hullámok, eső: kék

IV/3. zöld (Noé II. – 1Móz 8,1–14)

- A víz mellé ültetett fa c. makett (Parakletos: A-030555) – Papírmunka: zöld lomb

IV/4. szivárvány (Noé III. – 1Móz 8,15 – 9,17)

- 7. (A szivárvány) *ml és *feld – Szivárványszínezés, -festés

IV/5. Összefoglalás (Formák és színek)

- 2. (Az Édenkertben) *ml – Növények, állatok, ember és a színek

A Református Pedagógiai Intézet tankönyvei – 20 % kedvezménnyel!

Papp Kornél

A Református Pedagógiai Intézet a 2003. évben ismét lépéseket tett annak érdekében, hogy elkészítse a Református hittanoktatási kerettantervnek megfelelő kiadványsorozatát. A kerettanterv 2001. szeptember 1-jén lépett hatályba az 1., 5. és 9. évfolyamon, így 2003. szeptemberében már a 4., 8. és 12. évfolyam kivételével alkalmazni szükséges a tartalmi szabályozást. Az RPI az 1-3. évfolyam tananyagához elkészítette tanári segédkönyveit, feladatgyűjteményeit és tankönyveit. A 4. évfolyam feladatgyűjteménye és tanári segédkönyve szintén megjelent, a tankönyv kiadása 2004 nyarán várható. Az 5-6. évfolyam számára szintén elkészült a feladatgyűjtemény, a tankönyv és a tanári segédkönyv. A 7. és a 9. évfolyamon a tankönyv és a tanári segédkönyv, a 8. és a 10. évfolyamon pedig csak a tankönyv segíti a hittanoktatást. A 11. évfolyam számára az RPI az Egyháztörténet 1-2. tankönyv és tanári segédkönyv c. kiadványokat ajánlja, a 12. évfolyamon pedig a feladatgyűjtemény mellett a tanári segédkönyvet. A 11. és a 12. évfolyam számára 2004-ben

új tankönyv készítése várható. 2003-ban – a változatlan újranyomások mellett – sor került a Hittan 1. tankönyv javított kiadására, valamint a Hittan 3. tankönyv elkészítésére.

Hittan 3. tankönyv

Bárdos Péterné kecskeméti hittanoktató 1998-ban feladatgyűjteményt és tanári segédkönyvet adott a katechéták kezébe, s most – ötévi kísérleti tanítás után – megjelenhetett a harmadik évfolyamos tanulók tankönyve is. A kiadványt kecskeméti tanulók rajzai teszik a diákok számára még érthetőbbé. A művet dr. Bodó Sára egyetemi adjunktus, a Debreceni Hittudományi Egyetem tanára lektorálta. A B/5 formátumú tankönyv 120 oldalas

A Református Pedagógiai Intézet régi és új kiadványaihoz a csomagküldő szolgálat révén illetve a viszontterjesztők útján juthatnak hozzá az érdeklődők.

- A kiadványok megvásárolhatóak az RPI székhelyén (1146 Budapest, Abonyi u. 21.), ill. megrendelhetőek az RPI címén (1440 Budapest 70., Pf.: 5.), telefaxán (06-1-351-9842), E-mail címén (refpedi@elender.hu). A könyvek

postai úton történő elküldése 7-10 napot vesz igénybe. A postai csomagok utánvétellel érkeznek a postai díjról a megrendelő gondoskodik.

- A Magyarországi Református Egyház Zsinati Iskolaügyi Osztálya 2003-ban lehetőséget kapott arra, hogy 6.275.000 Ft-tal támogassa a hittanoktatás tankönyvekkel történő ellátását. A Zsinat Oktatásügyi Szakbizottsága véleményének meghallgatása után mind a Kálvin János Kiadó, mind a Református Pedagógiai Intézet egyaránt 3.137.500 Ft támogatást kaphat. A támogatási összeg 2003. szeptember 1. után a hittankönyvek árának csökkentésére használható fel. Elszámolása a megadott kedvezmények összesítésével történik. Az elszámolás határideje 2004. január 31.

- **A Református Pedagógiai Intézet a tankönyvtámogatásnak köszönhetően 2003. szeptember 1-jétől 20 % kedvezményt ad megrendelőinek a keretösszeg felhasználásáig.**

- Az RPI viszontterjesztői is állnak a lelkipásztorok ill. hittanoktatók és vallástanárok rendelkezésére:

Név	Cím	Tel/Fax
Batár Jolán	4600 Kisvárd, Flórián tér 17.	45/405-106
Békési Református Egyházmegye Esperesi Hivatala	5650 Mezőberény, Kálvin János tér 9.	66/423-876
Nagytemplomi Ref. Könyvesbolt	4026 Debrecen, Piac u. 4-6.	52/418-886
Paraklétosz (Egyesült Protestáns Egyház)	6100 Kiskunfélegyháza, Wesselényi u. 7.	76/463-106
Pro Credo Könyvesbolt	4400 Níregyháza, Tüzoltó u. 6.	42/411-557

Megrendelőlap

[Érvényes: 2002. július 1-től]

Rendelés	Megnevezés	Ár
.... pld.	A református óvodai nevelés keretprogramja – A ref. keresztyén hittantanítás óvodai programja	500
.... pld.	Református hittanoktatási tanterv 1-6.	350
.... pld.	Református hittanoktatási tanterv 7-12.	350
.... pld.	Hittan 1. – tankönyv	890
.... pld.	Hittan 1. – feladatlapok	470
.... pld.	Hittan 1. – tanári segédkönyv	800
.... pld.	Hittan 2. – tankönyv	890
.... pld.	Hittan 2. – feladatgyűjtemény	470
.... pld.	Hittan 2. – tanári segédkönyv	800
.... pld.	Hittan 3. – tankönyv (várható megjelenés: 2003 nyarán)	
.... pld.	Hittan 3. – feladatgyűjtemény	370
.... pld.	Hittan 3. – tanári segédkönyv	800
.... pld.	Hittan 4. – feladatgyűjtemény	380
.... pld.	Hittan 4. – tanári segédkönyv	650
.... pld.	Hittan 5. – feladatgyűjtemény	470
.... pld.	Hittan 5. – tankönyv	600
.... pld.	Hittan 5. – tanári segédkönyv	600
.... pld.	Hittan 6. – tankönyv	600
.... pld.	Hittan 6. – feladatgyűjtemény	370
.... pld.	Hittan 6. – tanári segédkönyv	500
.... pld.	Hittan 7. – tankönyv	600
.... pld.	Hittan 7. – tanári segédkönyv	600
.... pld.	Hittan 8. – tankönyv	600
.... pld.	Hittan 9. – tankönyv	800
.... pld.	Hittan 9. – tanári segédkönyv	600
.... pld.	Hittan 10. – tankönyv	800
.... pld.	Egyháztörténet 1. (2. javított kiadás)	1.450
.... pld.	Egyháztörténet 2. (jelenleg nem kapható!)	1.450
.... pld.	Hittan 12. – feladatgyűjtemény	500
.... pld.	Hittan 12. – tanári segédkönyv	600
.... pld.	Győri L. János: A magyar reformáció irodalmi hagyományai	745
.... pld.	Berényi Eszter: Irodalom 13-14 éveseknek	850
.... pld.	Berényi Eszter: Irodalmi szöveggyűjtemény	880
.... pld.	Czibula Ferencné: Helyesírási segédkönyv (tanároknak)	800
.... pld.	Czibula Ferencné: Helyesírási gyakorlókönyv (diákoknak)	640
.... pld.	Czibula Ferenc – Czibula Ferencné: Értő olvasás gyakorlókönyv	800
.... pld.	Czibula Ferenc – Czibula Ferencné: Irodalom segédkönyv	800
.... pld.	Czibula Ferenc – Czibula Ferencné: Hon- és népismeret munkatankönyv	800
.... pld.	Czeplédi Sándor: Latin I.	500
.... pld.	Czeplédi Sándor: Latin II.	500
.... pld.	Czeplédi Sándor: Latin V.	800
.... pld.	Czeplédi Sándor: Latin VI.	500
.... pld.	Czeplédi Sándor: Latin VII-VII.	800
.... pld.	Czeplédi Sándor: Traditio Viva I.	800
.... pld.	Bognár József: Kiegészítő szempontok az egyházi iskolák biológia tanításához	350
.... pld.	Bognár József: Osztályfőnöki kézikönyv	1.000
.... pld.	1. Dr. Kiss Tihamér: A gyermek erkölcsi fejlődése	700
.... pld.	2. Fazekasné dr. Fenyvesi Margit: Figyelj, fülelj! Játsszunk a hangokkal	700
.... pld.	3. Dr. Pálhegyi Ferenc: Útjelző táblák	700
.... pld.	4. Gattyán Ilona – Kálmán Lajos – Zákányi Bálint: Minden forrásaim tebenned vannak	1.200
.... pld.	5. Kórusművek egyházi iskolák számára – Az 1848/49-es szabadságharc (szerk.: Berkesi Sándor)	200
.... pld.	6. Nyelvi és interkulturális készségek fejlesztése angolórán (szerk.: Ábrahám Károlyné)	600
.... pld.	7. Nagy Baló András: Feladatsorok 5. osztályos matematika szakkörök részére	890
.... pld.	8. Dr. Kiss Tihamér: Keresztyén erkölcsi nevelés gyermek- és serdülőkorban	890
.... pld.	Református Társadalomismereti Füzetek I. – Az eutanázia keresztyén szemmel (Dr. Szűcs Ferenc)	200
.... pld.	Református Társadalomismereti Füzetek II. – Magyarország és az Európai Unió	200
.... pld.	Kiss Lászlóné: Jézust áldja énekünk –Gyermekénekek óvodásoknak.	400
.... pld.	Kötelező és ajánlott versek a református általános iskolák 1-4. osztályos tanulói részére*	350
.... pld.	Kötelező és ajánlott versek a református általános iskolák 5-8. osztályos tanulói részére*	650

*A két utolsó (csillaggal jelzett) kiadványunk az RPI-nél nem vásárolható meg, kérjük az alábbi címen megrendelni:
 Debreceni Református Kollégium Általános Iskolája, 4026 Debrecen, Fűvészkert u. 2.

A megrendelő megnevezése:

A megrendelő címe:

Kelt., 2003.-n

P. h.

cégszerű aláírás

E számunk szerzői:

Ábrám Tibor	főgondnok, a Zsinat lelkészi alelnöke
Bölcsföldi András	vallástanár, Kecskeméti Református Gimnázium
Kun Katalin	igazgató, Kenderke Alapfokú Művészeti Iskola, Tata
Miklya Zsolt	a Paraklétosz Kiadó munkatársa
Németh Péter	lelkipásztor, Dombóvár
Papp Kornél	osztályvezető, Zsinati Iroda
Papp Vilmos	lelkipásztor, Budapest-Kőbányai Református Egyházközség
Tóth Endre	
Trencsényi László	lelkipásztor, Nyírtura

E számunkat Varga Nándor Lajos
fametszetei díszítik
– A MAGYAR MŰLT –
című könyvből.

Magyar Református Nevelés

Kiadja a Református Pedagógiai
Intézet (RPI)

Felelős kiadó: *Papp Kornél*

Felelős szerkesztők:
Kulin Ágnes és Nagy Villő

Szerkesztőségi titkár:
Junek Tímea

1146 Budapest, Abonyi u. 21.

Postacím:

1440 Budapest 70., Pf: 5.

Tel./Fax: 06-1-351-9842

E-mail: refpedi@hu.inter.net

suli5142@bp.sulinet.hu

Tervezés és tördelés:

smArt DesignStudio

www.sm-art.hu

Tel.: 06-87-571013

E-mail: info@sm-art.hu

ISSN: 1585-7565

Megrendelni a 2003. év számait
a kiadó címén lehet.

Megjelenik évente kilenc
alkalommal Stichting Hulp Oost-
Europa és az Oktatási

Minisztérium támogatásával.

Észrevételeiket szeretettel várjuk!

MEGRENDELÉS

Megrendeljük a **Magyar Református Nevelés** pedagógiai szaklapot
_____ példányban (a 9 szám előfizetési díja 900 Ft).

A megrendelő megnevezése: _____

A megrendelő címe: _____

cégszerű aláírás

